

Chemarea

Tinerimei Române

ABONAMENT ANUAL

Pe un an Lei 200.—
Pe un jumătate an Lei 100.—
Autorități și instituțiuni Lei 500.—
In streinătate dublu.

ANUNȚURI DUPĂ TARIF SE PRIMESC
LA ADMINISTRAȚIA ZIARULUI
CLUJ, STRADA REGINA MARIA No. 36

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Cluj, Strada Regina Maria No. 36.
Telefon 7-60.

Alexandru Vaida-Voevod

de: IULIU MANIU

Nume trecut în istorie. Multe se vor scrie despre el. În perspectiva istorică a oamenilor și faptelor se va cerne prin sîta vremii calomnia și răutatea și va rămînea la suprafață adevărul.

Se va constata de acord cu noi contemporanii nobleța sufletului său, caracterul său antic, imbrăcat uneori într'un umor sănătos, fascinator în conversație, care adesea dă lovituri dureroase, destinate adversarilor săi.

Se va spune, că a intruchipat porunca veche pentru toți conducătorii militari și politici de a fi „strajnici în luptă, mărinimoși în pace”. Se va constata cultura sa deosebită cu cunoștințe excepționale de multilaterale câștigate prin lectură enormă, îngăduită de nopțile nedormite.

Toate acestea sunt însă abia cadre și detalii, cari pot face interesant un om care a știut să se facă prin personalitatea sa văzut și simțit.

Se va spune, că a fost un animator al masselor cum puțini s'au născut în Ardeal și Banat. Dar praful vremii va acoperi capul de o rară regularitate cu frunte lată și plete bogate, așezat pe un trunchiu puternic, de înălțime exact cât trebuie, ca să mulțumească fantazia mulțimii. Se vor pierde și gesturile sugestive ale animatorului care ca și actorul se stinge deodată cu dispariția fizicului său, de care este în funcție.

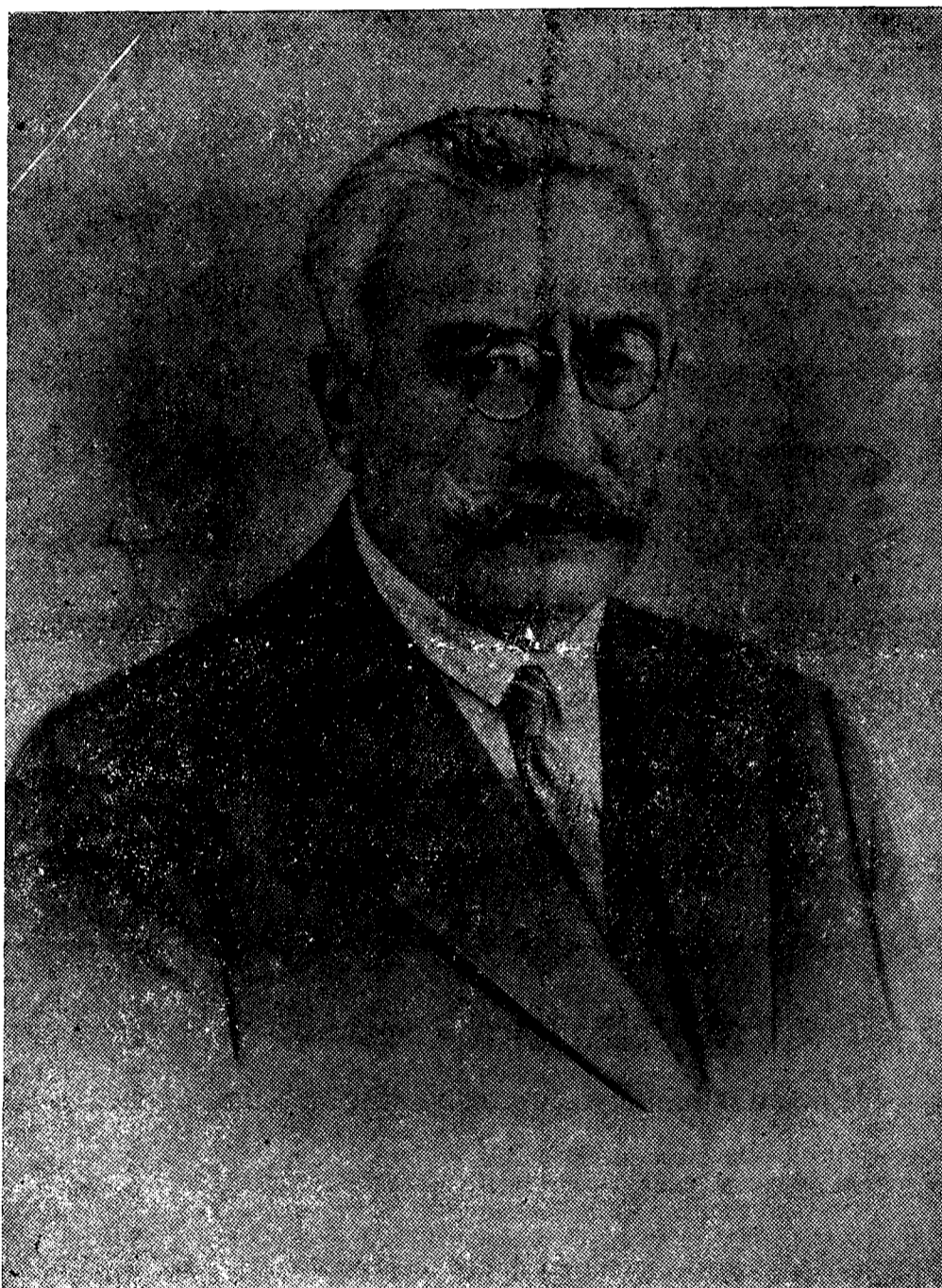
Peste toate acestea se va examina și stabili esențialul: ce a vrut? ce a făcut? și ce loc a ocupat el în evoluția politică a neamului românesc?

Și va trebui să constate cu noi împreună, cari îi cunoaștem și ultima celulă din creier și cel mai intim colț al inimii sale și cari suntem martorii prodigioasei sale activități politice, că a vrut și a lucrat consecvent și neconștient pentru realizarea unității naționale și perfecționarea socială a poporului românesc.

Toată munca lui, întreaga lui tactică politică a stat în serviciul acestor nizuinți mărturisite ori nemărturisite după împrejurări, dar niciodată pierdute din vederea lui clară și din preocupările sale conștient îndrumate.

În serviciul ideii unității naționale discutăm, la 1893 în Viena ca studenți, împreună cu Pompiliu Dan — condamnat mai târziu la moarte, salvat tot prin ajutorul lui Vaida-

27 Februarie, 1872

Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOD

Voevod — statutele unei societăți secrete, iredentiste. În același scop urziam apoi planurile acțiunii tinerilor cu ocazia procesului Memorandumului la moșia sa Valea-Seacă de lângă Cluj și cu același scop a semnat la 1894, în București, declarația care există și azi, pentru intrarea în acțiune cu orice risc, în scopul realizării idealului național.

Același scop a încălzit toate peripecțiile vieții sale zbuciumate, în cursul căreia adesea a trebuit sub povara împrejurărilor și cu durere în suflet să calce cărări ocolitoare, ca toți oamenii cu răspundere politică, dar cari îndeosebi pe el nu l-au putut împiedeca să izbucnească din când în când în luminătoare flăcări pentru a învedera ținta definitivă spre care tindea. Cofinări, cari pe Alexandru Vaidă îl îndârjeau mai mult decât pe oricine, dovadă articolul de un sfâșietor

sarcazm publicat în „LUPTA” din Budapesta, în 1911, în contra politicei oficiale a vechiului regat, care era pe dea întregul și fără rezerve pentru Tripla Alianță.

Atitudinea sa cu ocazia audienței la care a fost invitat de archiducele Iosif în 1918 și declarația celebră ce a citit în parlamentul din Budapesta la 1918 în Octombrie 18 proclamând ruperea Ardealului și a Banatului de Ungaria, au fost consecințele logice ale gândirii și faptelor sale, extrem de riscate, cari și-au primit, suprema satisfacție de a fi fost tot el primul ministru al României mari, când s'a votat Unirea tuturor provinciilor și delegatul nostru la Conferința de pace, în care s'a ratificat Unirea tuturor Românilor într'un singur stat național.

Dacă Alexandru Vaida-Voevod în ce privește evoluția națională a ne-

mului românesc a fost un intruchipător al instinctului național, el a fost în ce privește politica socială a poporului românesc din Ardeal și Banat un adevărat reformator. Studiile sale, lectura sa și simțul său social l-au făcut să fie primul propagator al unei biopolitici naționale la Români. În oișina planurilor politice, unde se făceau programe, manifeste și declarații, Aurel Vlad reprezenta ideea democrației integrale și lupta înverșunată contra latifundiilor boierești, pe care a trecut-o și în ținuturile dincolo de hotarele etnice ale poporului românesc din Ungaria, iar Alexandru Vaida era propagatorul ideilor sociale progresiste cu votul pentru femeii și cu îngrijirea sanitară și socială a poporului cu toate consecințele logice ale unei dreptăți sociale. El, adoratorul naturii iubește omul și are simț pentru durerile lui și în mijlocul pădurei puternice a neamului românesc, pe care voiește să o păstreze întreagă nu pierde din vedere țiricelul de gorun, care va face pădurea de mâine.

Națiune puternică, popor trupest și sufletește sănătos: iată nizuința lui pentru care a muncit și a suferit cu fanatic devotament.

Spirit activ, care reacționează ca cel mai fin seismograf la orice impresiune, fire impulsivă, care nu trece la ordinea zilei fără răspuns peste nici un val al vieții ce-l atinge, el este personificarea adevărului: viața-i mișcare, politica — e acțiune.

Pentru aceea el abia în etate de 20 de ani a intrat în acțiune alături de memorandiștii dr. Rațiu, Lucaci, Coroianu. Imediat după aceea a intrat în acțiunea replicei alături de Aurel C. Popovici și îndată după terminarea studiilor în acțiunea pentru abandonarea tacticii pasiviste și intrarea în luptele parlamentare, iar pe urmă în acțiunea pentru dărâmarea dualizmului austro-ungar și introducerea federalismului în monarhia austro-ungară. De aceea i s'a terminat activitatea parlamentară din Budapesta cu proclamarea ruperii Ardealului și Banatului de către Ungaria și cu începearea acțiunii revoluționare, care s'a terminat cu decretarea unității naționale la Alba-Iulia. De aceea a fost primul partizan al fuziunii partidului național cu cel țărănesc și de aceea stă dela Unire încoace și până azi în fruntea acțiunii pentru democratizarea țării, pentru scoaterea ei din toropeala morală și politică, în care scufundat din vina obiceiurilor mântului și a slăbiciunii oamenilor.

Va reuși și de astădată. Vom fi cu el și deacum înainte.

IULIU MANIU

Al. Vaida - Voevod

Era în vara anului 1922. Metropola Ardealului își trăia primăvara vieții românești, începutul erei noi, care avea să schimbe radical structura economică și socială, întreg caracterul patriarhal de somnolență medievală și înfățișarea de tipică cetate universitară a Clujului.

Energiile cretoare românești, resfirate în toate unghiurile lumii, erau atrase de o forță magnetică spre rezervorul centralizator, care era Clujul, pentru că sforțarea lor colectivă să pună baze solide de organizare administrativă, economică, socială și culturală noului Stat român. Insumarea tuturor forțelor, cunoștințelor, talentelor și inițiativelor dădea un parfum deosebit inimuriei vieții românești, un farmec de nedescris care alimenta toate speranțele și aspirațiile, acea pulsație febrilă și sevă originală caracteristică organismelor în devenire, începăturilor de viață.

Și eu eram unul dintre cei ce și-au servit patria cu spada și apoi au venit la Cluj să-și valorifice cunoștințele în efortul colectiv al națiunii. Cu sufletul plin de entuziasm înfăptuirilor în curs, torturat de gânduri și preocupări, cu mii de întrebări pe buze, la cari încercasem să dau singur răspunsurile și frământat de indoeli mă îndreptasem spre ziarul „Patria” unde aveam să debutez cu prima cronică muzicală. În birourile redacției nici o suflare. Tăcere profundă pretutindeni. Se vede, nimerisem o oră, o zi nepotrivită. Era complect dezorientat. Ca ultimă încercare, deschid sfios ușa sălii de ședințe. La biroul din colț ședea și cetă gazetele o figură impozantă, marțială și poruncitoare.

Expresia bărbătească a feței; armonia desăvârșită a trăsăturilor, capul masiv de o frumusețe clasică acoperit de plete argintii; fruntea lată, înaltă și senină, care trădează o inteligență superioară; ochii blânzi cu fosforescențe mistice; linia marțială a mustețelor stufoase ce dau fizionomiei o notă de asprime, de voință autoritară, ce nu suferă contradicții: exercita asupra omului influențe magice, o putere de sugestie indescriptibilă. Nu ști dacă stai în fața unui artist, savant sau generalisim. Am greșit adersa. Retirez spre eșire. „Poftiți, cu ce vă pot servi? Cu cine am onoarea?” Vocea catifelată de bas mă scoate din incurcătură. Cu o emoție abia stăpânită înaintea spre omul cu înfățișarea marțială, care nu era altcineva decât *Alexandru Vaida-Voevod*. Mă prezint și expun scopul venirii mele. Imi cere articolul, îi citește cu atenție, iar la un pasaj mă întreabă: „N-ar fi bine să mai adăogăm „și arta de a modula”...”

Da... desigur... îngânai eu. Ba bine că nu. Nu fiecare are norocul să primească primele îndrumări de ziaristică dela Vaida-Voevod.

Vorbim de Viena, mișcarea artistică, talentele românești, și, crezând că am abuzat deja prea mult de timpul, gențileța și bunăvoința marelui meu protector, imi iau rămas bun.

1926, sfârșitul lunei Martie. O mână de oameni eram adunați la Club să ascultăm expozele dlui Alexandru Vaida-Voevod asupra situației politice. În atmosfera de plumb, de înfrigurare și des-nădejde, iecare cuvânt avea greutate și rezonanță istorică. Niciodată nu l-am văzut pe Vaida atât de grav, turburat și măhnit. Explica cum s'a întâmplat felonia fără precedent a trinității Goldiș—Lupaș—Lapedatu, justifica tactica partidului, patetic, inspirat, dramatic și convingător... „Nu putem cunoaște încă proporțiile defectiunilor”... Delegatul județului Hunedoara, d. Dr. Răzvan, intrerupea neconținut, invinuind conducerea partidului de lipsă de dibăcie... Dl Vaida, scăpărător de elocvent, spulbera toate invinuirile, toate nedumeririle. Atmosfera ajunsese să fie foarte încărcată, glasurile se ridicaseră deja cu două octave, dar bumăceala nu voia să se risipească. Atunci la o răspântie hotărâtoare a partidului generația anului 1926, marnată de instinctul de conservare și simțului ei de răspundere istorică, s'a aruncat în luptă, împiedecând catastrofele de-

fecțiuni, și salvând onoarea partidului național.

De atunci și până astăzi am participat la toate luptele, necazurile și bucuriile partidului împreună cu conducătorii lui. În campaniile electorale, în intruniri politice, în conversații, etc. am avut ocaziunea să cunoscăm și pe Vaida-omul. Un pevestitor neintrecut al vremurilor și luptelor eroice de altădată o verbozitate torențială întrețesută de spirite scânteietoare; o cultură vastă, un lexicon de conștiințe teoretice și practice un uriaș al gândirii.

L-am cunoscut în manifestările lui profund umane, mișcat și induioșat. L-am văzut măhnit, tremurând de revoltă, tunând și fulgerând. Ajunsesem să-i cunoaștem cea mai mică tresărire a feței, cea mai ascunsă intențiune. Vaida-Voevod n'a rămas nimănuui dator cu vreun răspuns. Riposta lui Vaida e fulgerătoare, sarcastică și mordantă. Nu-și nenațează dușmanii, dar nici prietenii. E franc, loial, de o sinceritate aproape nefastă.

Vaida-Voevod atacă frontal. Observatorul atent poate urmări urcarea tensiunii interne. Furtuna se deslănțuie rapid. Și atunci expresia de bonomie a feței se turbură, din ochii plini de blândețe altădată, erup fulgerare ucigătoare, râsul homeric, care trărează cea mai desăvârșită sntate sufletească dispore și întreaga lui ființă se cutremură. Indignarea lui Vaida-Voevod se manifestă violent, tumultuos și fulgerătoare. Dl Vaida este un impresionist incorrigibil. Revărsarea mâniei sale, lipsită de calcule și de baraje artificiale, constituie supapa de siguranță a temperamentului său vulcanic.

Pe cât de repede a venit furtuna, atât de repede se risipesc nuorii și apare soarele, zâmbetul acela specific, fără de care nu ni-l putem închipui pe dl Vaida. Și parcă nimic nu s'ar fi întâmplat, totul reîntră în normal.

Una din tainele marei sale personalități este comunicativitatea francheța și legeritatea în raporturile personale, care lasă cale liberă apropierei sufletești, manifestărilor de afecțiune sinceră, care nu distanțează și-ți lasă impresia parcă l-ai fi cunoscut totdeauna. Nici urmă de acea rezervă glacială, de formalism jenant în care își complac unii conducătorii. De aceea oamenii din toate straturile sociale, și de orice vârstă se adresează cu atâtă încredere dlui Vaida, care totdeauna ascultă jalbele ajută, îndrumază și consilează. Dl Vaida e un admirabil cunoscător al defectelor și slăbiciunilor omenești. El apără pe cei loviți și bărfiți, până când nu are dovezi zdrobitoare de vinovăția cuiva, și să expune, făcându-se paratonerul tuturor atacurilor.

Omul intempestiv care este dl Vaida stie însă să suferă și indure — din interese de partid — cum rar am mai văzut pe altcineva. O face în interesul cauzei și atunci nici un sacrificiu pentru d-sa nu este prea mare. Temeritatea, energia, tenacitatea, idealismul, sobrietatea și integritatea caracterului, devotamentul și spiritul de jertfă, de care a dat dovadă dl Vaida în cei 60 ani de viață, vor fi pentru noi un vecinic izvor de inspirație.

Stima și dragostea cu care-l înconjoară poporul român cu ocazia împlinirii a 60 de ani, sunt desigur satisfacții impresionante. Dar abia istoria va fixa marea personalitate, meritele omului politic și bărbatului de stat Vaida-Voevod.

Pentru noi, care-l idolatrăm ca om de vastă cultură, ca bărbat politic și de Stat de mare anvergură și democrat convins, ca șef și prieten și ca om în absolut toate manifestările lui, e greu să-i fixăm personalitatea uriașă, pentru că ne copleșește emoția momentului, când sărbătorim a 60-a aniversare a „tigrului Ardealului”.

Noi îi urăm dlui Dr. Alexandru Vaida Voevod mulți ani fericiți înainte, triumful idealurilor sale în lupta politică, în care și-a pus toată pasiunea nobilă a sufletului său, căreia și-a închinat toată viața plină de zăbucium și emoții, pentru binele neamului și al țării, asigurându-l de venerația, dragostea și devotamentul nostru neclintit.

I. MARTALOGU.

Scotus Victor despre dl. Al. Vaida-Voevod

21 Februarie 1932

Istoria va împreuna totdeauna numele lui Alexandru Vaida-Voevod și Iuliu Maniu, nu numai ca șampionii curagioși și neobosiți a ideei române, sub împrejurările deficitale a jugului străin, dar și ca luptători pentru instituții libere și o dezvoltare constituțională ordonată și progresivă sub împrejurările și mai grele și neașteptate perioadei de după război din „România Mare”.

Prietenii lui Vaida din apus, cari l-au cunoscut și îi acordau încredere nemărginită în acele zile trecute, îl felicită călduros la al 60-lea an de naștere, și îi doresc ferbinte să aibă înaintea lui încă mulți ani de efort cu succes și activitate de bărbat de stat constructiv.

R. W. SETON-WATSON

Dl Dr. Al. Vaida-Voevod și tineretul

Azi împlinește dl Vaida-Voevod 60 de ani. Șasezeci de ani, din cari mai mult de jumătate sunt închinăți, neamului său, jertfiți cu generositatea luptătorului, care nu vede decât scopul final, pentru idealul națiunii noastre. O întreagă viață, care se împletește în toate năzuințele unei națiuni robite, se trudește și se zăbuciumă zi de zi și ceas de ceas, pentru a lămurii o credință, pentru a întări în conștiințe un ideal, nu mai este numai viața, celui căruia i-i aparține vârsta. Viața unui asemenea om, constituie făgașul larg, drumul cel bun, spre care se îndreaptă cu pași hotărâți și siguri, mulțimile animate de aceleași credințe în căutarea și înfăptuirea de idealuri. În fața acestor fel de vieți încălzite de focul sacru al credințelor pe cari Dl Vaida-Voevod le-a mărturisit și pentru cari a luptat, nu există obstacole, și nici timpul oricât s'ar scurge, nu-le poate fi dușman. Omul singuratec poate greși.

Nici odată și nici când însă nu poate greși omul, care în lupta și viața lui, nu urmărește de cât glasul conștiinței neamului său. Conștiința vie a neamului rob, conștiința activă și tot atât de hotărât luptătoare pentru triumful demnității și mândriei naționale a neamului unit: acesta este pentru noi serbătoritul de azi, dl Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

Dacă prin vârstă dl Vaida, se apropie de alte generații, prin acțiunea vigoasă de totdeauna prin țaria de a menține

cu elan și însuflețire de tinar idealist cauzele drepte și mari, ne aparține și generațiilor mai tănare. Credințele pe cari activitatea desfășurată de dânsul, le-a sădit în inimile noastre a tuturor, îl dovedesc prezent în toate mărturiile noastre de convingeri de oricând și în toate acțiunile noastre de oriunde.

Activitatea dlui Vaida, dinainte de Unire, înseamnă pentru tineret acel categoric „non possumus” care nu cunoaște nici un compromis când cauza e dreaptă și în interesul neamului, iar lupta politică tot atât de vigoasă după 1918 pentru ridicarea conștiinței politice a neamului unit pentru întărirea victoriei constituționale sincere și adevărate, înseamnă pentru noi idealul care trebuie urmărit cu aceeași hotărâre lipsită de orice compromis. Statul național liber cu viața-i constituțională adevărată își vorată din interesele și pentru binele neamului, o națiune conștientă de mărirea ei și mândră în toate acțiunile ei, muncă politică sinceră și desinteresată, acestea sunt țelurile pe cari ni le fixează nouă, ziua împlinirii 60 de ani.

Iar singurul omagiu pe care o generație tânăra îl poate da, nu poate fi decât adjurarea că noi credem în această viață și vom urmări cu aceeași hotărâre țelurile ei!

Adam Popa

La conferința de pace dela Paris și apoi la Londra, d. A. Vaida-Voevod a avut marele rol de a înlătura multe piedici, care se puneau în calea statului nostru întregit și de a prezenta cauza românească generală și în special, problema Basarabiei sub aspectul natural al acelei lumi noi, care răsărea în Europa centrală în urma triumfului dreptului și dreptăților seculare. Ca rod bogat al muncii d-lui A. Vaida-Voevod, secondat de colaboratorii săi, printre cari și basarabeanul nostru d. Ion Pelivan, a fost — pe lângă aranjarea granițelor de Vest ale României — acel act diplomatic, prin care, în așteptarea unui tratat ce urma să se redacteze, ni-se recunoștea de către Mariile Puteri Unirea Basarabiei cu Patria. Toată lumea românească și mai ales cea din Basarabia, care a urmărit cu înfrigurare lupta ce s'a dat la Paris și la Londra, a primit cu adăncă recunoștință serviciile primului ministru și diplomatului cu mila lui Dumnezeu — d. Alexandru Vaida-Voevod.

Subsemnatul, care am avut fericirea să stau deațătea ori alături d. A. Vaida-Voevod și să-i cunosc frățească-i iubire pentru Basarabia, imi permit, în numele ei, să-l îmbrățișez și să-i doresc mulți și fericiți ani, spre fericirea alor săi și bucuria tuturor Românilor iubitori de țară.

Prof. Holban

Consiliul Dirigent al Transilvaniei.

PORTRET

Pentru observator e o intensă voluptate intelectuală să contemple pe uimitorul grafic al unei fețe deosebite, seria mișcărilor sufletești multiple și diverse, deja trăite, care alcătuiesc eul viu al ființei, conștiința ei intimă și ritmul evolutiv al soartii ei în lume.

E în fața lui Alexandru Vaida-Voevod contrastul aspru a două nuanțe care dau toată frumusețea și tot înțelesul sufletească al personalității sale: claritatea pielii, negrul ochilor, impletea de alb și negru a părului și mustăților. Tonurile acestea, cari accentuează contrastul prin însăși matitatea lor, fac în fizionomia luptătorului ardelean lumina și umbra energiei inteligente. Cercetați amănunțite: o frunte palidă, curată, largă, o frunte plină de frumusețe statuară, de forță, sub a cărei concizie liniară ghi-cești puterea ambiției latente. Ideea dominantă sub fruntea aceasta va fi totdeauna mai puțin una de guvernământ cât una de răsărire, prin virtutea pasiunii care face să acționeze această redutabilă forță combativă.

Părul bogat și dat pe spate e plantat puternic ca o nouă dovadă avigoarei fizice care completează pe cea morală. Proeminentele arcadele osoase mărturisesc gustul și simțul înăscut al eritismului artistic în general.

Sprâncenele rigide, grele, regulat trase și foarte apropiate de ochi, arată un caracter imperios, cu bază de mândrie concentrată, de autoritarism și totuși de bunătațe impulsivă. Jocul acestor sprâncene spune el singur toată voința tănuită a lui A. Vaida-Voevod, o voință de ingeniozitate străuitoare. Ochiul de un negru nepătruns peste care pleoapele se lasă ușor spre a se ascunde mai bine expresia lor, par a închide ca o apă adâncă, fără reflecte, marile viziuni ale vremurilor de bravadă dărză și temerară din Parlamentul maghiar. Ei ard cu o flăcără lăuntrică sub geamul ochelarilor cu ramă al căror lanț fin se prinde de ureche. Citești în privirea lor caldă o sinceritate și o loialitate puțin comune.

Nasul, drept, larg ușor umflat spre vârf și lateral, are ceva felin, ca mărturia unei ardori greu înfrântă, dar al unei ardori de ordin moral. Mustata grea, puternică, ca cele din basoreliefurile dace, încadrează minunat o gură voluptuoasă, de desemn, precis și regulat, deschizându-se într'un ușor rictus de diletantism lacom și mângâietor. E gura ironică, și poftitoare a celui care iubește cuvintele frumoase și mâncărurile fine. Bărbia rotundă domină gâtul puternic, muschiulos, cu mișcări ce arată o vigoare tinerească greu de epuizat.

Dacă trăsăturile lui au o proporție care satisface ochiul, ansamblul persoanei

lui atrage printr-o francă expresie de îndrăzneală voioasă, de vigoare fină, de autoritate inteligentă.

Alexandru Vaida-Voevod este făcut pentru public, pentru a fi văzut și ascultat. Cugetarea sa fiind de rasă parlamentară, are fraze de mare alură, sonore pe care le mlădiează cu gesturi rotunzite sau le soncipează cu gesturi tăetoare, sub accentuarea-i ardelenescă atât de personală. Are, cum s'ar zice, darurile fizice ale elocinții: fața plăcută și expresivă, căldura glasului, gestul care colorează și fortifică vorba și care, prin varietatea-i animată e ca un al doilea glas.

Mare iubitor de „causerie” fin spirituală, în care dovedește o memorie neșcată, surâde atunci incontinuu, ca în fața unor femei, cu ochii închiși pe jumătate.

(De altfel, socot că are un suflet arzător epicurian și că ar parafraza cu dragă inimă, în atmosfera ațătoare a unui salon, amabila reflecție inspirată nu știu cărui politician de către curtenirile-i feminine: „nu există femei urâte; există numai femei ce nu știu să fie frumoase”).

E un colecționar de amintiri de lucruri studiate, văzute sau trăite, în serviciul cărora pune o verbalitate povestitoare plină de vioiciune, de precizie, de flexibilitate.

Cu elocință adevărată și persuasivă cu oarecare putere de seducție față de cei ce-l apropie, având uneori din acele scânteii ce pot inflăcăra o adunare, cu emoții generoase ce străuot atmosfera rărită și sărăcită a intereselor slăbănoage și a patimilor politice, cu un curaj sigur de el însuși, cu o aprecieabilă prezență de spirit, cu principii ordonate legate sincer de dragostea libertății în ciuda unor butade oratorice revoluționare, cu o reputație pură, iubitor al stilului mare și decorum-ului social, arătând câte odată încăpînări bine gândite și zădes îndârjiri adânc simțite, cu inițiativă și dibăcie în viața practică. Al. Vaida-Voevod datorește echilibrului exact al diferitelor sale însușiri o personalitate puțin comună. Energia-i tenace de luptător îndrăzneț și leal a fost admirată chiar de adversarii lui din Parlamentul maghiar de ieri, dela faimosul „ține minte” de acum 20 de ani, la declarația din 18 Noiembrie 1918. Mai sincer ca marea majoritate a oamenilor politici, disprețuind meschinele ipocriizii, nu refuză nici o explicație, nu se dă înapoi dela nici o înză lămuritoare.

Raisonneur-ul acesta pasionat învăluit în mantie avantajoasă de nidalgo, care în fața unei amenințări, nu-i cuvânt vaxator sau ațătoare, unei rezistențe nebănuite, se cabrează, e un impenitent pro-

vocator de furtuni. Spiritu-i viu, perspicace, judecata-i dreaptă, sinceritatea-i satornică, temperamentu-i combativ, biciuiesc cu o delectare aproape sadică lăncelile și platitudinile pelucei curente.

Dumnezeu nu-i ca auticii dramatici, cari creiază rolurile pentru actori, el creiază actori pentru roluri. Iată de ce a răcut succesiv din Al. Vaida-Voevod — medicul și proprietarul rural — beneficiarul moral pentru cauza românească al dijențelor tainice dela arhiducele Franz Ferdinand, negociatorului un partidele politice din Ungaria și trantașii politici din România, porte-parole al autonomiei ardelenice în Parlamentul maghiar, apoi

șef al celui de al doilea guvern al României întregite.

În gesturile, atitudinile și rosturile sale din ultimii opt ani, Al. Vaida-Voevod a îndrăpțit afirmarea că există în existențele oamenilor de stat o criză de acțiune comparabilă cu criza credințelor la un gânditor. E ora decisivă sau, cum zice Englezii, „punctul turnant” al vieții Al. Vaida-Voevod a presimțit criza. De aceea a dat cuvântului său, sau spre a goni obsesiunea, toată capacitate-i de sfidare. Și a trecut, din nou, cu mișcări fi-rești, nepregătite pe banca ministerială.

ION DRAGU.

DI VAIDA-VOEVOD ȘI GAZETARIII MINORITARI

La răspântia celor 60 de ani pe cari îi marchează indicatorul timpului, să ne oprim pentru un moment.

Suntem datorii cu atâta, unuia dintre cei mai eminenti fruntași ai vieții politice românești, dlui Alexandru Vaida-Voevod, care poate chiar de aceea concentrează spre dsa atâtea simpatii, pentruca a crescut în atmosfera unor moravuri politice mai bune decât acelea pe cari le combatem în fiecare zi.

Este adevărat că în timpul copilăriei sale și în primii ani ai vieții sale politice nu se vorbea de atâtea panamale, și despre a permanentă purificare, dupăcum se vorbește astăzi pe întreg globul sinistat al pământului.

Massele puternice ale românismului, salută în el pe luptătorul intransigent al unității naționale. Pe acel Vaida-Voevod, care a îndrăsnit să strige în parlamentul maghiar, că vrea „rupere definitivă” de Ungaria, pe Alexandru Vaida, care deja în primii ani ai studenției sale, a gustat cu lăcomie din frământările pentru valorificarea principiului de naționalitate, reușind să stabilească un drum de luptă pentru câteva generații.

Partidul național-tărănesc nu îl sărbătorește numai pentru aceasta. Imnul de slavă care i-se aduce politicianului de 60 de ani, cuprinde și faptul măreț că alături de d. Iuliu Maniu, dsa a reușit să înfrângă sistemul dictatorial de guvernare al răsăritului: domnia partidului liberal. Fundamentul etic și adevărat al politiceii a în-

vins prin această luptă, caer încerca să altoiască stilului de viață din vechiul regat, un îndreptar mai bun.

În elipa acestor confesiuni de sinceră și adâncă recunoștință, mă întreb, oare ziaristul maghiar — pe care Vaida-Voevod îl omagiază?

Răspunsul izbucnește spontan din conștiința mea: pe politicianul minoritar.

Și ca să fim sinceri, nu pe politicianul dinaintea revoluției, ci pe luptătorul activ al ultimilor 12 ani de viață publică.

Nu de mult chiar și organe de presă din streinuătate se aflau în controverse asupra faptului, cine a redactat hotărârea dela Alba-Iulia? În acest interval de timp s'a întâmplat că am solicitat în audiență dlui Vaida-Voevod. Din sertarul biorului său a apărut un document prețios, o coală de hârtie scrisă în întregime cu mâna.

— Iată, acesta este manuscrisul hotărârilor dela Alba-Iulia. Acesta este scrisoarea lui Maniu, iar aici e scrisoarea mea.

În acest fel a rezolvat d. Vaida fără riei un drept de apel, discuția. Impreună cu d. Maniu, dsa este acela care a redactat și a scris aceste hotărâri.

E adevărat că și acum, hotărârile dela Alba-Iulia, plutesc doan în sfera senină a concepțiilor. Viața practică nu prea are legături cu ele.

Și azi mai stănuie în urechile mele, ecoul observațiilor juste și frapante pe cari le făcea d. Vaida foarte adesea.

— Am să închiid într'o cameră pe toți politicianii minoritari și nu-i las liberi până când nu soluționează problema minoritară...

Trebuie să mărturisesc că nu îndrăsnesc să mă mai încânt în optimism pentrucă foarte ușor să poate fie într'adevăr ministru al minorităților și să se desmintă cu vre-o idee și mai frapantă.

Foate însă că am pornit și rătăcesc pe un drum sărbătorește greșit. În Alexandru Vaida-Voevod nu salut azi pe conducătorul politic, ci numai, omul. Primul președinte de consiliu al României întregite chiar și dacă nu ar avea alte merite, i-se cuvine pe deplin această sărbătorire.

Ocupația de ziarist se află în strânsă legătură cu evenimentele politice cotidiene. Zi de zi convine cu miniștri, cu deputați și cu mari electorali. D. Vaida încă se află între acei într'adevăr puțini oameni politici, cari știu să prețuiască la justa ei valoare munca de ziarist.

Cu ocazia unei ședințe a comitetului de o sută, d. Vaida părăsea clubul partidului în tovărășia dlui Ștefan Cicio Pop. Doritorii de știri i-am petrecut până acasă împreună cu colegul meu KKaszner. Înaintea porții cole-

Alexandru Vaida Voevod

Continuare de pe pag. 5

gul meu care este colaboratorul unui ziar sionist, riscă întrebarea:

— Ce cerde excelența voastră, vor putea să suporte Românii din Ardeal politica dlui Iorga?

Cu zâmbetul său caracteristic, d. Vaida i-a răspuns:

— SSpunemi, te rog, dvoastră câți ani ai stat în ghetto?

— Durere, câteva mii de ani.

— Ei vezi, și tot nu v'a luat naiba.

Și noi vom răsbi cumva cu acest vijelios tornado al politiceii trecătoare.

Cu această scurtă convorbire, d. Vaida n'a ținut să reliefeze altceva, decât că în aceste grele împrejurări și-a păstrat intact optimismul încrederea bărbătească în forța sa.

Așa îl vedem pe d. dr. Alexandru VaVida-Voevod atunci când ne însiruim în rândul acelor care îl sărbătoresc, cu dorința modestă, să putem lupta alături de d. Vaida pentru un viitor mai frumos al Ardealului.

DEMETRIU BELA

redactor la ziarul „Keleti Újság”.

Vaida-Voevod

La auzul acestui nume, cine n'a avut fericire să-l cunoască pe Alexandru Vaida-Voevod, își închipuie un bărbat de stat îmbumbat, moros și închis detot, care te străpunge cu ochii și te bagă în groază cu vocea lui metalică.

Regățarul cu numele lui i-și sperie pruncii, fiindcă A. Vaida-Voevod a strigat cu glasul lui răsunător: Ardealul al ardelenilor. Tot A. Vaida-

Voevod le-a promis vagoanele...

Așa spun ei. De fapt e cu totul altfel.

A. Vaida-Voevod e cel mai simpatic om politic al țării.

Plăcut la vorbă, primitor, cum nu mai găsești al doilea.

Te captivează și după câteva minute petrecute împreună — rămâi încântat și nu-l mai poți părăsi.

Vezi dom'le — spuneau nește frați regățeni —: să știi, că Dl Vaida este un om foarte drăguț?! Ni-l închipuiam cu totul altfel! Și aveau oamenii dreapta-te. Pentrucă Dl Vaida este atât de simpatic și atât de plăcut în conversație: încât când l-ai părăsit, ai rămas fierț gol-goluț...

Spun unii că asta ar fi diplomația Dnui Vaida.

Te duci — cu ferocă hotărâre — să știi ceva din secretele celor: ajungi pe gura dlui Vaida, vorbește. Iba de exportul de mere, de tot ce vrea să poartă pe la Pesta, Viena, Paris — vremea trece, tu — creștine — ai rămas pentru că ai plecat de-acasă și te pomenesti că vremea a trecut, trebuie să pleci fără a ști ceva, dar pentru aceea ești foarte mulțumit și te flegi că ai fost la Dl Vaida.

Eu nu cred în aceasta, deși am pățit-o și eu de câteva ori.

D. Vaida este un Polihistor. Toate le știe — fiindcă toată viața a ambulat cu ochii deschiși.

Din fiecare clipă ce o petrece în societatea Dsale — rămân cu ceva învățătură.

Are memorie prodigioasă. Pe urma ce îl caracterizează mai mult:

Este vedine tânăr și bine dispus. Repede să decida și nu eufugăse ce este oboseala.

L'am văzut la congresele din anul acesta. Am bătat drumurile împreună prin Ardeal. Nu l'am văzut obosit nici odată.

Prietenos și sincer, cum nu mai găsești un om în țara întreagă.

Nemijlocit în vorbă, amical cu toată lumea.

Jubitor a tinereții.

Glumeț, gata să ia parte în toate sfaturile lor.

Știe să râdă de o glumă bună — din toată inima. Are și zile rele, dar atunci e bine — să nu-i aduci înainte teme, clare-i displac, fiindcă atunci toate zburănie din casă și dupăcum e zicala: „vorba pe unde-o ieșit, mai bine să fi tuși”.

Dar repede te iartă, nu ține mânie.

E cel mai bun om din țara românească. EMIL HATIEGANU.

În cadrul luptelor istorice ale poporului român din Ardeal și Banat, în ultimele patru decenii, dl. Alexandru Vaida Voevod apare ca o sinteză a vigoarei și mândriei românești — forța tulburătoare de suflate pe care le-a antrenat și le-a contopit în al său, ca să le reverse apoi cu puteri nebiruite în grelele și îndelungatele eforturi pentru realizarea unității noastre naționale.

Din prima tinerețe, viața i-a fost presărată de evenimente istorice. Ca student încă s'a afirmat în conducător al avântului tinerilor intelectuali români, urmași ai luptătorilor crescuți la focul viu arzător al marilor fapte dela 1848, transmis prin eroii încă în viață ai revoluției.

Acum, când sărbătorim aniversarea celor 60 de ani de viața ai d-lui Alexandru Vaida-Voevod, noi cei cari am crescut la lumina gândului și la căldura sufletului său mare, simțim înălțându-se și mai prominent figura admirabilă plină de bărbăție, a unuia dintre cei mai vajnici luptători naționali pe cari Ardealul și Banatul i'au dat de la 1848 până astăzi.

G. Crișan.

Organizația din Sibiu ne roagă să transmitem d-lui Alex. Vaida-Voevod, stima și devotamentul ce-i păstrează, precum și admirația pentru luptele duse în trecut, pe cari le duce și în prezent, dorindu-i mulți ani spre binele partidului și al Țării.

Dl Vaida-Voevod în politica externă

de V. V. TILEA

Adevăratele calități de bărbat de stat se văd la omul politic, când este pus în situație de răspundere, care îl cere inițiativă, acțiune, soluții. Pe postul de comandă, când trebuie să conduci vasul încredințat prin stânci și furtuni, mai ales atunci se văd marile calități de conducător și bărbat de stat.

Epoca cea mai grea, poate, dar în orice caz, cea mai fecundă pentru punerea în valoare a marilor resurse sufletești și intelectuale și a calităților excepționale de bărbat de stat, au fost pentru dl. Al. Vaida-Voevod incontestabil cele cinci luni, muncite în calitate de prim-ministru al României la conferințele de pace alea Paris și Londra.

Erezise dela Ionel Brătianu o atmosferă imposibilă în cercurile conferinței de pace. Marele strateg dela București nu a putut câștiga nici simpatia aliaților, nici recunoașterea frontierelor noastre dela apus și răsărit.

Soartea a căzut pe umerii Ardealului ca să apere, dacă nu cu mai multă erudiție și iscusință, dar în orice caz cu mai mare căldură, cu o inimă mai vibrantă unitatea teritorială eluptată cu așa multă greutate.

Recunoașterea Basarabiei din partea Consiliului Suprem a fost prima țintă a dlui Vaida-Voevod. Pe vremea când Ionel Brătianu apărase interesele României, marii aliați nici nu voiseră să discute dreptul nostru asupra Moldovei răpite la 1812—78. Mai multe întrevederi au fost suficiente ca ardeleanul deschis și leal să câștige de partea României chiar pe cei mai înverșunați oponenți ai lui Ionel Brătianu, pe Clemenceau și Lloyd George. Câteva luni de asiduă activitate și recunoașterea realității Basarabiei la Tora mamă a fost obținută de către dl. Alexandru Vaida-Voevod.

Dar nu numai recunoașterea oficială din partea Conferinței de Pace, ci și cea oficioasă din partea delegatului sovietic, actualul ministru de externe, Litvinoff, a fost câștigată. Și dacă intrigi mărunte nu ar fi îndepărtat guvernul federației înainte de vreme, ar fi putut duce dl Vaida-Voevod la bun sfârșit și recunoașterea oficială din partea guvernului rusesc.

Ce ar fi însemnat pentru România acest succes, ne învață eșecul formidabil suferit acum câteva zile de diplomația noastră la Riga și penibilul impas în care am ajuns în urma acestui eșec.

Frontiera de Vest nu era încă definitiv aprobată de cercurile hotărâtoare la Conferința. Ungurii au dezvoltat o activitate enormă în presa și cercurile politice pentru izbutirea

tezei lor. Toate legăturile lor vechi și noi le-au mobilizat. Campania lor ne crease o atmosferă imposibilă în capitala Angliei, unde urma să se hotărăască soarta frontierei noastre de Vest.

Tot Dl Vaida-Voevod are meritul a fi risipit ultimii nori de neîncredere față de țara noastră și să consolideze frontiera spre Ungaria, care ne poate mulțumi și avuse asigurări suitoare la Conferință. Ungurii au desfciente pentru a putea presupune, că frontiera imposibilă din Banat s'ar fi corectat în favorul nostru, dacă România ar fi continuat politica mare externă a dlui Vaida-Voevod de o strânsă și leală colaborare cu marii noștri aliați.

Ce ușor se fixează aceste succese vitale pentru națiunea noastră pe hârtie? Și ce greu s'au câștigat! O muncă intensivă de luni întregi, cu toate fițele încordate, intuiție pen-gasirea tacticii bune, și viziunea ră la alegerea soluțiilor, împreunate cu farmecul luptătorului leal și dârz au arătat însă lumii întregi ce poate elupta un mare bărbat de stat, Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

V. V. TILEA

Rezoluția comitetului executiv al partidului național român, citită de către Dl Dr. Vaida-Voevod în parlamentul ungar la 18 Oct. 1918

Comitetul executiv al partidului național-român, în calitatea sa de organ reprezentativ al națiunii române din Ungaria și Transilvania, față de situația creată prin războiul mondial, constată că rezultatele acestui război justifică pe deplin aspirațiile de veacuri ale poporului românesc pentru câștigarea dreptului libertății naționale. În baza dreptului firesc, prin care oricare națiune este liberă să hotărăscă asupra sorții sale, drept recunoscut și de către guvernul ungar prin cererea de armistițiu, declarăm, că națiunea română din Transilvania și Ungaria dorește să uzede de acest drept al său, și în consecință pretinde, ca ea singura, independentă și nerestrânsă de nici o influență străină să poată decide asupra apartenenței sale de stat și asupra raporturilor sale în concernul națiunilor libere. Comitetul național-român nu recunoaște acestui guvern și parlament, competența ca să reprezinte interesele poporului român și nu recunoaște îndreptățirea nici unui amestec străin, în această privință, enunțând că la conferința de pace, numai factorii autorizați de către adunarea națională română pot să reprezinte interesele poporului român.

Nimeni în afară de comitetul național sau în afară de factorii delegați de către adunarea națională a românilor, nu are căderea să trateze și să decidă în numele poporului român, și declarăm solemn de pe acum, că toate hotărârile cari s'ar aduce fără autorizarea și adeviziunea acestor factori — sunt nule și ne-avenite, pe noi astfel de hotărâri nu ne pot obliga și noi nu le vom recunoaște de valide.

După suferinți și lupte seculare, națiunea română pretinde și așteaptă valicidarea completă a drepturilor, cari îi vor asigura o viață națională integrală.

Citiți și răspândiți
„CHEMAREA”

**Viața dlui Vaida-Voevod în chipuri și icoane.
așa cum o văd caricaturiștii Dragoș și Ross dela București**

Omagii și reflecțiuni asupra vieții d-lui Dr. Alexandru Vaida-Voevod

Un caracter

Tara noastră nu duce lipsă de talente și de inteligențe înalte. Are destule și astăzi, când este mare, a avut destule și înainte, când era mica.

De altceva duce lipsă și azi, cum a dus lipsă și în trecut: de caractere.

Popor crescut în robie turcească de o clasă conducătoare care poartă în vinele ei sânge impestrat — nu este ușor să alungăm repede urmele robiei moștenite în sufletul nației; și nu este ușor de luptat cu moravurile Bizanțului, moștenite în clasa de sus.

De aceea sunt așa de prețioase caracterele în politică — voințe care merg la țintă cu perseverență, fără ocoluri și ascunzișuri, deschis și loial.

Pe astfel de caractere se construiește fizionomia morală și politică a unei țări; cu atât mai mult când caracterele sunt dotate și de cultură, inteligență și talent.

Așa este Alexandru Vaida Voevod din zile de sărbătoare pentru toți prietenii săi, 60 de ani de viață, din care peste 40 de ani de lupte pentru nație.

A început lupta în parlamentul dela Budapesta. Temperamentului său vulcanic nu odată i s'a strigat: „la București valahul“.

A venit valahul la București, a venit biruind și biruitor, prin voința și sângele nației și prin ajutorul lui Dumnezeu. Și a dus luptă mai departe de consolidarea a ceea ce destinul și jertfa Nației ne-au dat.

Și a avut și zile mari de bucurie — ca recunoașterea unirii Basarabiei de către aliați, când era Prim Ministru al Țării și delegat la Paris și Londra, și a avut și zile amare.

Nu odată i s'a strigat și în parlamentul din București: „La Budapesta“!

La Budapesta nu va mai merge Alexandru Vaida Voevod. Roata istoriei merge numai înainte.

Va rămânea la București. Și nu se va astămpăra.

Și va sărbători și noua și definitivă biruință: stăpînire bizantinismului și balcanismului, prin unirea și valorificarea forțelor vii ale nației, ascunse în sufletul țărănilor.

Atunci, unificarea va fi desăvârșită. Și bucuria „valahului“ de altă dată, va fi definitivă.

Să trăiască s'o sărbătorească și pe aceea.

Ion Mihalache.

De mai bine de patru zeci de ani — de pe băncile Universității și până astăzi — Domnul Alexandru Vaida-Voevod luptă fără preget pentru înălțarea neamului românesc.

În această luptă îndelungată și deseori foarte grea, Domnul Vaida a adus națiunii noastre multe și mari servicii.

Grație tactului său și încrederii deosebite ce a știut să inspire conducătorilor politici ai Angliei și Franței, Domnul Vaida-Voevod a isbutit, în Ianuarie 1920, să readucă în discuția Consiliului suprem al aliaților chestiunea Basarabiei. Apoi, printr'o intensă și înțeleaptă acțiune diplomatică, a dobândit, la 3 Martie 1920, hotărîrea Consiliului suprem prin care principalele puteri aliate recunoșteau realipirea Basarabiei la patrie, rămânând ca tratatul respectiv să se semneze după ce trupele române vor fi evacuat Ungaria (tratate care a fost semnat la 28 Octombrie 1920).

Cu prilejul sărbătoririi de astăzi, amintind acest mare act al vieții D-lui Vaida, facem urările cele mai calde ca să se prelungească îndelungată această nobilă viață, consacrată înălțării neamului românesc.

G. G. MIRONESCU.

Nu, dragi prieteni români, Vaida-Voevod nu este numai al vostru... Noi, slovacii din fosta Ungarie, îl privim pe d-lui Alexandru Vaida-Voevod și ca reprezentant al unui mare capitol al istoriei noastre naționale comune. Dar, pentru a fi foarte exact, trebuie să mai spun, atât ca politician, cât și ca istoric, că D-sa își are jocul său bine marcat în viața celor din urmă două decade ale fostului imperiu Habsburgic.

Alianța care este cunoscută astăzi sub numele de „Mica Antantă“ este născută cu mult înaintea războiului mondial. Programul democrației și al egalității naționale s'a manifestat deja în revoluția dela 1848, în Blajul românesc, în Mikuláš-ul slovac, la Karlovci-ul sârb și în Zagrebului croat. Iată actul de naștere al „Micii Antante“, a cărei amplificare s'a realizat prin colaborare noastră în parlamentul maghiar.

Slavă Domnului, războiul cel grozav s'a sfârșit, Munca cinstită a lui Vaida-Voevod și-a dat roadele dorite. România Mare a fost făurită și Vaida va ocupa un loc de seamă printre fruntașii țării care mi-e atât de dragă.

Spre binele bunului și credinciosului popor român, urez D-lui Vaida-Voevod viață lungă și fericită. ABATELE DR. ZAVORAL

Iubite frate Alexandre,

Tu ești unul dintre acelea rare exemple, prin cari au trăit și trăesc și azi forțele ce apropie sufletele tuturor românilor, și vor înlocui indiferentismul decadent de azi cu spiritul frățietății sincere de pe vremuri, așa cum se patriște cu marile tradiții ale neamului nostru românesc.

Îți doresc frate Alexandre zile multe ale nașterii cu sănătate, cu izbândă și multă fericire.

CASSIU MANIU.

În toate aceste împrejurări principiul emancipării naționale și al progresului democratic era acela care se găsea în fața sovinișmului agresiv. În timpul războiului ne găseam la aceeași masă noi slovacii, Vaida și cehii Udrazal și Stanek: iată, deci, Mica Antantă într'o nouă fază de creștere...

În această uniune morală trebuie căutată marea promisiune pe care a realizat-o Mica Antantă de după război, formată de România, Jugoslavia și Cehoslovacia.

Faptul că Vaida a devenit primul președinte de Consiliu și întâiul ministru de externe al României mari, nu a fost decât în logica lucrurilor! Națiunile eliberate ale Europei Centrale, așteaptă dela el, să le rămână și în viitor, ca și în trecut unul din reprezentanții și leaderii lor cel mai reprezentativii

Dr. Milan Hodza

Ce-a fost în tinerețe, aceea este și astăzi: curaj până la temeritate și sinceritate până la brutalitate.

Ambele aceste calități au servit admirabil cauzei românești.

Cu forța curajului său a inspirat încredere poporului batjocorit și asuprit, ridicându-i moralul și întărindu-i încrederea în destinele sale.

Cu sinceritatea lui, în cele mai grele momente ale vieții noastre de stat, a cucerit simpatia marilor noștri aliați, datorită cărui fapt, țara s'a ales cu cele mai strălucite succese.

Alexandru Vaida poate spune cu mândrie, — și istoria va înregistra lucrul ca pe-un fenomen rar, — că nici într'o luptă n'a fost bătut. În tot locul i-a fost viața în primejdie. Chiar și vrednica lui tovarășă de viață, tânără și frumoasă, era odată

în vremuri de vijelie, acum 25 de ani, să plătească cu viața, curajul eroic al bărbatului ei.

Când i-a succes să pună cel mai strălucit acoperiș pe templul unității noastre naționale, a fost oprit în calea lui triumfală, nu de dușmani!!

A fost primul caz când Vaida și-a tăgăduit firea lui navalnică. A primit lovitura dată, cu o resemnare cu adevărat stoică. S'a invins pe sine. Când a venit lovitura intriganților meschini, opera măreață era terminată și, desigur, gândindu-se la frumoasele versuri ale lui Mistral: „Les bâtisseurs sont morts mais le temple est bâti“ — și-a zis cu zâmbet ironic: „ați întârziat fătașilor, mi-am împlinit misiunea“.

ȘTEFAN CICIO-POP

Nu mă consider de loc calificat pentru a vorbi cum s'ar cuveni despre opera politică a dlui dr. Alexandru Vaida-Voevod. Dar fiindcă dvs. ați binevoit a-mi cere acest lucru, eu adaug bucuros omagiile mele acelor cari îi vor fi prezentate dsale, în 27 Februarie, pentru cea de a 60-a aniversare.

Și permiteți-mi să profit de această ocazie pentru a ura, ca pacea, la a cărei semnătură a luat parte d-ul Vaida-Voevod în calitate de prim delegat al României, să fie întărită și menținută, și că într'o Europă, în sfârșit unită, Franța să poată desvolta legăturile de solidaritate sau de prietenie, cari o unesc de celelalte rațiuni și în deosebi de România.

Vă rog să credeți, domnule Director, în asigurarea sentimentelor mele distins.

Redactor șef la ziarul L'Oeuvre JEAN PIOT.

Alexandru Vaida-Voevod împlinește șaiszeci de ani...

Par'că ar fi mai tânăr fiind că e în stare să muncească, fără ohdină și fără să dea semne de osteneala, douăzeci de ore în șir.

Par'că ar fi mai bătrân, fiindcă sunt mulți ani de când a intrat în istorie.

Sunt oameni a căror vârstă, dacă o măsoară cu evenimentele istorice prin cari au trecut —, pare înfinit mai lungă, fiindcă e mai bogată și e mai

grea, Oamenii aceștia, cari, odată cu întâiul pas făcut în viața publică, au trecut pragul Istoriei, nu au nici odată o vârstă numai a lor, pentru că vârsta lor este o vârstă, este un praznic al unei întregi provincii pentru care au luptat, au suferit și s-au bucurat.

Aniversarea celor șase decenii, îl găsește viguros și cu spiritul tânăr.

Să trăiască!

E. Mirto.

Îmi iau permisiunea să desvălui chiar cu riscul de a fi un delator al modestiei sale, rolul jucat de el în urmărirea „Carlismului“.

Sentimentele sale față de fostul prinț Carol, actual Rege le-au cunoscut foarte puțini oameni.

În lungile nopți de lucru care se prelungeau câte odată în zorii zilei, deseori treceam în revistă pe „Carlști și Anti-Carlști.“

Sentimentele intime ale lui Vaida-Voevod eu le-am cunoscut.

Restaurarea Dinastiei pentru el constituia o dogmă, o axiomă.

Ea s'a produs sub ministeriatul lui, care deși știa tot, și veghea de aproape, „s'a întâmplat să nu știe nimic.“

A dorit-o, a urmărit-o cu toată discreția ce-i impunea locul de răspundere ce-l ocupa.

„Dacă faceți complotul nu uitați să mă băgați și pe mine“ cu aceste cuvinte s'a despărțit de unul din cei mai deochiași carliști. Înțelegea ori cine cât adevăr se ascundea în această glumă.

R. Ioanițescu.

Dintre plenipotențiarilor aiași, îmi amintesc azi cu emoție de d. președinte Vaida Voevod. Revăd mereu chipul său, luminat îndărătul ochelarilor de doi ochi scăldați în lumina unei mari onestități, în multă bunătațe de suflet și chiar în puțină malițiozitate.

Dacă este adevărat că arta diplomației constă în arta de a minți, fostul președinte din acea vreme nu poseda această artă — și totuși cei cari l-au cunoscut își vor aduce aminte cât de repede cucerea el pe aceia cu cari avea să trateze, tocmai prin acea franchetă, care după ce surprindea reușia să încante.

Există atunci în Occident o injustiție de opinii pe care numai ignoranța o poate explica. Aprehensiuni nedefinite ale unui om de spirit îmbăiat în bizantinism, împotriva unor oameni cu cari negocia. Prin modestia prezentării sale, prin loialitatea argumentării, prin tăria convingerilor sale și prin constanța sentimentelor,

d. Vaida știa să risipească instantaneu aceste aprehensiuni. Rezultatul: d. Alexandru Vaida Voevod a readus Basarabia la țara mamă. O!

Este acesta, un titlu suficient pentru glorie: pentru negociatul din 1919, el însă nu reprezintă decât o etapă în marșul lung pe care l-a parcurs spre idealul național, chiar înainte de desrobire.

Fie ca a 60-a aniversare a d-lui Vaida Voevod, să mai fie încă urmată de multe aniversări — aceasta este urarea unui modest aliat care rămâne recunoscător negociatorului dela 1919 pentru marea lui bunăvoință și care păstrează un atașament infinit pentru tot ceea ce este românesc. Fie deasemenea ca viața acestui mare amic să-și găsească urmare în tinerii din țara sa, căci atunci România va fi puternică, liberă, unită și iubită; aceasta este urarea tuturor Francezilor.

E. Ed. Tavernier
radactor al ziarului „Le Temps“.

Alexandru Vaida-Voevod

omul politic

Pasiunea politică ca și pasiunea etică înrudite prin sursa comună, colectivul privit în aspectul lui dinamic creator, dau omului politic de rasă aceea notă de permanentă tinerețe spirituală. Pentru majoritatea muritorilor prefacerile nesfârșite ale ambianței sociale, mișcarea, aceea exteriorizare a voinței de stăpânire a evenimentelor și a luptei sfărâmatoare de prejudecăți, oboșește, refulează avântul transformându-l în chin, impune evadarea din realitate înlocuind credința în progresul material și sufletese al societăților umane cu atitudinea mistică în fața vieții.

Omul politic nu cunoaște filozofia resemnării. Omul politic este chintesenta spiritului european. Pe această frământată limbă de pământ, omul nu s'a mulțumit cu starea de haos senzorial, încercând prin efort eroic și constant să înfrângă rezistența naturii, descifrându-i tainele a aservind-o capriciilor lui, și deplasând mereu inițiala determinare absolută către idealul libertății totale.

Nu mai putem trăi în afară de ritmul epocii, nu putem neglija fără a aduce grave prejudicii patrimoniului național, comandamentele vremii.

Există a mentalitate politică și socială europeană în care se integrează în mod necesar și frământările noastre.

Grija de ce vor zice streinii, adică neamurile luminate, de faptele noastre, această lărgire a sferei de control impusă de strânsa interdependență și superioară depășire a sferei etnice, materială și culturală, este o generoasă ridicată prin scopurile ei permanente pe planul universalității.

Astăzi, când lupta pentru europenizarea României este considerată ca o erezie periculoasă de apologetii unei tradiții rău înțelese, un om ca Dr. Alexandru Vaida-Voevod, călătind în luptele pentru triumful ideilor generoase, este cea mai bună cheazăie, a progresului social și politic al țării noastre.

Intuiția și experiența acumulată prin muncă neîntreruptă, în care s'au răsfrânt convingeri trăite îl situează astăzi precis în vârtoarea evenimentelor.

Nu crede în elite veșnice, ale căror însușiri transmise ereditar le-ar acorda un titlu indiscutabil de stăpânire și guvernare a masselor. Minoritățile conducătoare se selecționează prin lupta de afirmare a puterilor diriguitoare. Societatea în întregul ei trăiește într'un echilibru instabil.

Aci rezidă temeiul sociologic și biologic al concepțiilor sale democratice. Partidele politice sunt expresiunea concretă a acestei lupte de întrecere și afirmare.

Negațiunea lor, însă, înseamnă negațiunea progresului. Într'adevăr, spunea odată într'una din acele fermecătoare causerii, omenirea a sângerat veacuri de rând pentru cucerirea libertăților cetățenești, iar astăzi o parte a acestei omeniri vrea s'o facă să sângere pentru distrugerea acestor libertăți; cu toate că istoria se desfășoară așa de paradoxal, pentru spiritele încercate pentru conștiințele care au cunoscut și fructele amare ale îndoielii și bucuria înviorătoare a triumfului nu este așa de geru de ales calea de urmat.

Dar orânduirea democratică nu este concepută mecanicist.

Partidele politice trăiesc prin personalitățile lor. Aceste personalități a căror valoare trebuie să fie ratificată prin sufragiul popular, sunt obligate să-și verifice mereu țelurile împotrivându-le cu experiența obștească și comparându-le neîntrerupt cu ale adversarilor mânați de aceeași imperioasă nevoie de dominație a oamenilor și-a lucrurilor.

„Luptele dintre partide sunt mijloace

imprejurările care reclamă vre-o soluție în această dificilă chestiune de toate erorile stăpânitorilor samavolnici de ieri.

Orice provocare atrage după sine reacțiunea promptă, solidarizând elementele streine idealului național. Timpul și viața cu nevoile ei multiple uneori de neînvinș decât prin capitulare, vor îndeplini mult mai bine opera de consolidare a edificiului național, decât exercițiul pripit al puterii care în majoritatea cazurilor întunecă judecata limpede.

Nu mai putem trăi în afară de ritmul epocii, nu putem neglija fără a aduce grave prejudicii patrimoniului național, comandamentele vremii.

Există a mentalitate politică și socială europeană în care se integrează în mod necesar și frământările noastre.

Grija de ce vor zice streinii, adică neamurile luminate, de faptele noastre, această lărgire a sferei de control impusă de strânsa interdependență și superioară depășire a sferei etnice, materială și culturală, este o generoasă ridicată prin scopurile ei permanente pe planul universalității.

Astăzi, când lupta pentru europenizarea României este considerată ca o erezie periculoasă de apologetii unei tradiții rău înțelese, un om ca Dr. Alexandru Vaida-Voevod, călătind în luptele pentru triumful ideilor generoase, este cea mai bună cheazăie, a progresului social și politic al țării noastre.

Intuiția și experiența acumulată prin muncă neîntreruptă, în care s'au răsfrânt convingeri trăite îl situează astăzi precis în vârtoarea evenimentelor.

Nu crede în elite veșnice, ale căror însușiri transmise ereditar le-ar acorda un titlu indiscutabil de stăpânire și guvernare a masselor. Minoritățile conducătoare se selecționează prin lupta de afirmare a puterilor diriguitoare. Societatea în întregul ei trăiește într'un echilibru instabil.

Aci rezidă temeiul sociologic și biologic al concepțiilor sale democratice. Partidele politice sunt expresiunea concretă a acestei lupte de întrecere și afirmare.

Negațiunea lor, însă, înseamnă negațiunea progresului. Într'adevăr, spunea odată într'una din acele fermecătoare causerii, omenirea a sângerat veacuri de rând pentru cucerirea libertăților cetățenești, iar astăzi o parte a acestei omeniri vrea s'o facă să sângere pentru distrugerea acestor libertăți; cu toate că istoria se desfășoară așa de paradoxal, pentru spiritele încercate pentru conștiințele care au cunoscut și fructele amare ale îndoielii și bucuria înviorătoare a triumfului nu este așa de geru de ales calea de urmat.

Dar orânduirea democratică nu este concepută mecanicist.

Partidele politice trăiesc prin personalitățile lor. Aceste personalități a căror valoare trebuie să fie ratificată prin sufragiul popular, sunt obligate să-și verifice mereu țelurile împotrivându-le cu experiența obștească și comparându-le neîntrerupt cu ale adversarilor mânați de aceeași imperioasă nevoie de dominație a oamenilor și-a lucrurilor.

„Luptele dintre partide sunt mijloace

admirabile de educație civică, căci numai așa iluzia masselor, de participare la putere, va deveni într'o bună și realitate. Atunci controlul obștesc susținut de conștiința intereselor locale și generale va deveni un factor hotărâtor în viața publică“.

Din aceeași orânduire democratică decurg în mod firesc metodele de guvernare. Așa „zisul său regionalism“ este corolul principiilor sale democratice. Este chiar subordonat acestor principii.

Într'un regim adevărat democratic nu se poate admite acea factice și silită uniformizare a provinciilor, împiedicând participarea lor reală la rezolvarea problemelor de stat, întrucât necesitățile teinice ale unui stat modern lăsând de-o parte datele etnografice și istorico-politice, impun armonizarea intereselor specifice regiunilor cu interesele permanente ale statului. Forțele vii ale fiecărei regiuni și care întotdeauna vor ieși la suprafață „fără ca izvorul lor să fie vreodată secăt“, sunt realități de care trebuie să ținem seama dacă vrem să facem operă pozitivă.

„Cine are sentimentul răspunderii pentru viitorul acestei țări, nu poate să rămână nepăsător și să nu privească cu îngrijorare stările de lucruri din ultima vreme; dar dacă am privi lucrurile numai prin prisma egoistă a intereselor de moment așa de des exploatare în luptele politice duse până la ultima limită, centralismul administrativ al României ar trebui să ne bucurăm. Într'adevăr, toate neajunsurile suferite de populația Ardealului sunt aruncate în căra Bucureștilor și aceasta nu din vina noastră, a partidului național-țărănesc. Dacă am trăi într'un regim de sinceră și reală descentralizare administrativă, aceste neajunsuri s'ar răsfrânge asupra conducătorilor Ardeleni, iar capitala țării și

guvernul central și-ar menține persti-giul nestirbit.“

O judecată limpede, o afirmare energetică a realităților, a ceia-ce-i posibil de îndeplinit fără a periclită interesele permanente ale poporului român, ci din contra colaborând efectiv la desăvârșirea organizației de stat. Constatând drastic falimentul unor metode perimate cu francheta caracteristică temperamentului său, Dr. Alexandru Vaida-Voevod, face o operă de purificare necesară, mai ales împrejurările de astăzi.

Convingerea sa fermă că neajunsurile vieții noastre publice se datorează nerespectării regimului democratice, violării regulilor jocului consacrat, cum ar spune un hârșit reacționar, este profund întemeiată și o argumentație oricât de simplă poate elucida această chestiune.

Într'o țară de constituționalism intermitent, conflictele politice contribuiesc în cea mai mare măsură la înrăutățirea situației economice.

Politicul prevalează economicul. De altfel, în concepția oricărui democrat sincer ideea de stat ca exponent al intereselor generale, este firul conducător al tuturor acțiunilor desfășurate în planul vieții colective.

Rezumând într'o formulă sintetică concepția politică a marelui luptător ardelean, putem s'o precizăm în felul următor: democrație integrală în ordine politică în sensul egalității drepturilor politice, grefată pe un fond social-economic liberal cu o bază de largă reformă socială.

Implinind vârsta de 60 de ani, Dr. Alexandru Vaida-Voevod ca un grădinar înțelept, oferă tinerei generații un buchet spiritual împletit din: energie, avânt tineresc și marea sa experiență în care s'au cristalizat convingeri definitive, trăite în focul luptei și încununat cu laurii victoriei. Acest jubileu arată multor tineri din generația mea, ce poate face o voință de fier, condusă de o minte luminată, atunci când se urmărește hotărât un ideal social politic. O voință condusă de o idee „poate orindui milioane“. Este o imagine care înviează tinerimea năzuitoare a României de azi. PETRE ȚUȚEA.

Despre Alexandru Vaida

De Alexandru Vaida pe care compatrioții săi îl serbătoresc azi cu prilejul aniversării sale de 60 de ani, mă leagă două amintiri. Una este, că mi-am început cariera parlamentară ca reprezentant al unei circumscripții din Ardeal, — cea din Sebeșul săsesc — și majoritatea alegătorilor mei erau români. Pe mine la Sebeș m'au ales mai mult sașii, pentru că alegătorii români s'au abținut. Le sigur se fereau în mine, de publicistul maghiar care în ziarul său reprezenta puternic ideea națională maghiară. Nu mi-au pus totuși contracandidat, pornind probabil din credința, că pe lângă cunoscuta mea tendință naționalistă eram, aderent convins și astăzi, al politicii naționalităților conduse de idei înțelepte și nobile, a lui Francisc Deák și baronului Iosif Eötvös. Așa în calitatea mea de deputat ardelean, am ajuns în contact mai strâns cu Alexandru Vaida, Iuliu Maniu, Ștefan Cicio Pop și ceilalți bărbați conducători ai Românilor ardeleni. A doua legătură a mea cu Vaida se baza pe faptul, că eram unul dintre fondatorii și membru activ al „ligii votului universal“ care s'a ridicat pentru întâia oară organizată pentru democratizarea cea mai largă a dreptului de vot.

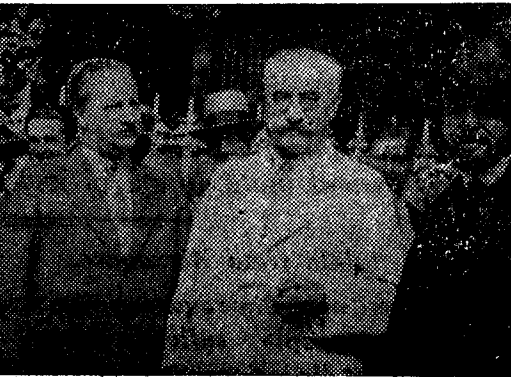
Cu toate că concepția mea asupra statului maghiar și asupra menirii poporului maghiar o despărțeau mari antagonisme de cea a lui Vaida, totuși lupta dusă pentru votul universal a creat în-

tre noi o oarecare unitate sufletească.

Despre aceasta imi aduc cu plăcere aminte azi, când concetățenii săi răsplătesc meritele lui Alexandru Vaida printr'o serbătorire pe deplin meritată. Stima pe care o simt în sufletul meu față de Dsa se ridică deasupra tuturor amintirilor dureroase, cari s'ar putea strecura între noi doi și în credința că vor mai fi vremuri, când armonia înțelegătoare a popoarelor va schimba din nou disharmoniile de azi, într'u și eu în rândul celor cari îl salută.

Iosif Vészi,

membrou al Casei Magnajilor, șef-redactorul ziarului Ester Lloyd.

D-nii Vaida-Voevod, Mihai Popovici și Dumitru Manu

Crâmpiele din activitatea diplomatică a Dlui Vaida-Voevod

Să uităm pentru câteva clipe evenimentele externe actuale; să uităm conferința dezarmării dela Geneva precum și probabilele ei rezultate... Nu ne va mai interesa nici mișcările naționaliștilor Germani, nici războiele revizionistilor Maghiari.

Preocupându-ne de ele, ar fi să tulburăm sărbătoarea noastră consacrată aceluia, care a știut „ce vrea” în toate situațiile ce i-au fost hărăzite de soartă „Buletinul Extern”, al „Chemării” prin această sărbătorire nu rămâne fără subiect, din potrivă, are să noteze cele mai frumoase evenimente de istorie diplomatică a României întregite.

Agresiunea prusaco-maghiară a desorientat în primul moment „Puterile Aliate și Asociate”. În această desorientare au alergat în căutare de noi aliați, ademenindu-i cu promisiuni, în genere, puțin realizabile. Interesele Italiei și României în războiu a fost determinate, în bună parte, de aceste promisiuni. În ziua scadenței, la sfârșitul războiului, principiul noi se ivesc în dreptul internațional, ce vor conduce desbaterile viitoare: *autodeterminarea* și principiul *inlăturării tratatelor secrete*. Ori aceste două principii erau suficiente pentru a face imposibilă respectarea promisiunilor făcute anumitor state în momentul intrării lor în luptă alături de Aliați. În situația aceasta ne aflăm și noi. Dacă „tratatul secret” ne da Transilvania, în schimb, Basarabia era omisă. Admițând „autodeterminarea” poate rezultatele ar fi fost și mai ciudate — mai ales în atmosfera de atunci. Rolul diplomației române la conferința de pace era găsirea mijlocului de a se strecura printre acestea cu atâta abilitate încât să se înfăptuiască dorința tuturor Românilor — *Unirea*.

Este un fapt unanim recunoscut, că la conferințele de pace, unde pasiunile războiului n'au trecut, dreptatea este relativă și în funcție de bunăvoiața Statelor Mari. Dibăcia reprezentantului unui stat poate face să triumfe o teză și să eadă alta, după cum el a știut sau nu să concentreze simpatiile „zeilor”. Munca cea grea nu se depune în conferința propriu zisă, ci în întrevederile anterioare. Aceste întrevederi *particulare* pot crea simpatii sau antipatii, ce se răsfrâng în rezultatele conferinței oficiale. Aceste afirmațiuni au fost cu prisosință verificate — chiar de România — în cursul tratativelor dela Paris, Londra, 1919—1920. Întâiul reprezentant al României, dl I. I. C. Brătianu, la aceste conferințe, prin intrasigența și politica de trăgănare adoptată, a isbutit să îndepărteze de noi pe Aliați. Dl Brătianu pornea din cele mai curate sentimente românești, însă metoda aleasă de el ne târa spre rezultate dezastruoase. Atitudinea lui a determinat pe Lloyd George să afirme: „Cu dl Brătianu nu se poate lucra, cu toată simpatia ce o avem pentru România”. În Iunie 1919, când pleacă demonstrativ spre țară, situația noastră rămâne disperată. Ceeace este mai curios e că partidul național a sprijinit în tot acest timp punctul de vedere al dlui Brătianu. Un singur om face excepție — e domnul Alexandru Vaida-Voevod.

Verificarea acestei afirmațiuni se îndeplinește la câteva luni, când guvernul nou, condus de dl Vaida-Voevod, ia conducerea tratativelor. Înainte de a părăsi țara, în discursul program spunea următoarele: „Cum ruptura aliaților cu noi era iminentă, cum nimeni nu voia să ia răspunderea, m'am hotărât să iau eu asupra mea sarcina iscălirei tratatelor litigioase. M'am hotărât în conviregerea, că nu e permis să riscăm a pierde măcar

o părticică din ceace cu atâta jertfe, cu atâta vieți de eroi, cu atâtea nefericiri familiare, s'a dobândit”.

„M'am hotărât să fac acest salt în prăpastie, căci știam, că deși poate eu unul voi fi o jertfă, totuși țara va fi salvată de urmările grave ale unei rupturi cu aliații”.

„Și știam, că în acea prăpastie, nu schilăvire, nu moarte ne așteaptă, ci așteaptă prietenia Americii, Engilterei, Franței, Italiei, a marilor noastre aliate de ieri, de azi și de mâine”.

Iată pasul prin care se reiau raporturile normale cu Aliații. Dl Alexandru Vaida-Voevod așează în centrul preocupărilor sale problemele de politică externă. Acestea priveau în special trecerea frontierelor prinse ale României spre Vest și recunoașterea alipirii Basarabiei. Cât de simplu pare astăzi, cât de complicat era atunci.

La 28 Ianuarie 1920 dl Alex. Vaida-Voevod este deja la Londra, oaspele guvernului Britanic. Găsește propaganda ungurească în toată, toate privirile erau întoarse dela România. Oamenii de stat, conducătorii bisericii atât de influenți, presa era împotriva noastră. Vor rămâne o enigmă mijloacele geniale preconizate, de noul conducător Român, prin cari în câteva zile a știut să creeze atmosferă binevoitoare. Dl Vaida a știut să cucerească simpatiile cercurilor britanice.

Din 4 la 21 Febr. 1920 este la Paris, unde îl aștepta aceiași muncă. Paralizază și aici propaganda defavorabilă. Acest „om nou” cu „vederi noi” putea realiza înțelegerea.

Reîntors la Londra, începe munca de adevărate negociațiuni, izbutind ca rând pe rând problemele, ce intereseau direct România să nu mai fie amânate; izbuteste să determine soluționarea lor sau apropierea de soluționare prin Consiliul Suprem. Cine ar putea înșira activitatea enormă depusă de Dsa. Roadele s'au văzut, curând. La 8 Martie are în sfârșit satisfacția că majoritatea cererilor maghiare sunt respinse, în special cele cu privire la plebiscit.

Chestiunea Basarabiei nu fusese dată uitării — era dealtfel și cea mai dificilă. Această dificultate provenea din divergența de păreri a Marilor puteri asupra atitudinii ce trebuie luată față de Rusia sovietică. Pe de altă parte chestiunea Basarabiei se îngreua prin propaganda făcută de refugiații Ruși. Dl Vaida-Voevod procedează cu atâta abilitate încât izbuteste să convingă pe fiecare în parte de dreapta cauză a României terminând prin a obține promisiunea dlui Clemenceau: „Dacă Basarabia va fi a României.”

Am luat *ceva* momente din activitatea de politică externă a dlui Alexandru Vaida-Voevod, totuși suficiente a ne arăta valoarea omului și finețea tacticii lui. Succesul României se datorează numai dsale dl Lloyd George în cuvintele de bun rămas spunea dlui Vaida: „*Sprijinul care l-am dat României se atribuie pedecăintregul încrederei ce am avut-o cu toții în persoana și guvernul d-voastră*”.

Ceeace nu a izbutit, abilului politician I. I. C. Brătianu, a succes dlui Vaida-Voevod, care singur întrunea pe lângă calitatea de mare politician și aceia de bun diplomat. Acestea două sunt cheia succesului dsale la negocierile din capitalele occidentului.

Azi, când dl Alexandru Vaida-Voevod este la capătul celui al 6-lea deceniu al vieții sale, rog să ne permită generației tinere, a ne apleca cu respect în fața Sa.
V. GH. STELEA.

Studentul Vaida

Amintirile epocii de glorie și eroism, numită 48, trăiau încă în carne și oase atât în orașele înstreinate, cât și în mai îndepărtate cătune muntoase ale Ardealului. Gloria acestor vremuri de un eroism mitic a încadrat în laurii martirajului, pe autorii unei mari revoluții sufletești, pe autorii și prezentatorii actului numit „Memorand”.

În acele timpuri de mari prefaceri, când desigur se puneau cărămizi trairnice la un mare edificiu politic: eliberarea și unirea tuturor românilor, studentul, care n'avea căminuri, burse și alte multe avantaje, ci doar imaginea

Frații. Alexandru și Ioan Vaida-Voevod elevi la Gimnaziul Săsesc din Bistrița

mizeră a vre-unui cătun muntos, prin instinct și cultură era un ferment ordonat al vieții publice.

Generația universitară din ultimul deceniu al secolului trecut a luat parte la toate mișcările și luptele politice ale românismului. Spiritus rectorii în Viena a acestor manifestări ale tinerimei era entuziastul student medicinist Alexandru Vaida-Voevod.

Seria manifestărilor se deschide cu primirea monstrei delegații de 300 persoane, condusă de neuitatul marele român Dr. Ioan Rațiu, care a dorit să prezinte monarhului din Burg Memorandul gravaminelor românești. Ca satisfacție pentru gestul nesocotit al monarhului, românii din Viena au aranjat un strălucit banchet la care a luat parte și doctorul Lueger, un amic al cauzei noastre. La acest banchet medicinistul A. Vaida-Voevod a ținut un fulminant discurs asupra tratamentului la care erau supuși românii.

Delegația aceasta a fost centrul privirilor Europei întregi, iar ce s'a rostit la banchetul dat în onoarea ei a fost recepționat de întreaga lume civilizată.

În 1894 s'au mișcat munții și văile Ardealului să facă mărturie pentru aceia cari din acuzații unui regim de violențe și nedreptăți au devenit acuzatorii nemiloși ai aceluia regim. Medicinistul Vaida-Voevod și iuristul Iuliu Maniu împreună cu alți tovarăși studenți au venit la Cluj și au organizat manifestarea solidarității țărânului român, cu acuzatorii de pe banca acuzărilor.

În 1895 studențimea maghiară a făcut o mare întrunire demonstrativă împreună cu o manifestare de simpatie pentru Wekerle, care a pregătit proiectul legii cultelor. Studentul Al. Vaida-Voevod porneste cu vre-o 45 tovarăși la această întrunire, prin cuvinte bărbătești infierează atentatul contra bisericilor românești.

În 1898 Ungaria serba existența-i milenară. Dl. Alex. Vaida-Voevod ca răspuns orgolnului turanic, organizează la Viena grandiosul congres al studențimei ariene, unde a demonstrat lumii întregi „toate unelirile anticivilizatoare ale poporului turanic”. — La acest congres a luat parte studențimea română, germană, cehă, slovacă apoi sârbii, croații și sași din Ardeal.

Dar cu adevărat luptă studențească a fost duelul dintre studenții români și unguri cunoscut sub numirea de „Replia”. — Prin replica tradusă în toate limbile civilizate s'a demascat jocul frivol al ungarilor, cari țineau subjugată atâtea naționalități și se girau de pionii civilizației apusene. O parte din enormul material documentar al replicii a fost adunat de dl. Vaida-Voevod. Iar când ungarii au încercat un bălbăit răspuns replicii, dl. Vaida a editat o prețioasă carte documentară prin care a distrus argumentele paliative a studenților unguri.

Studenții și Societățile studențești de altădată erau fermentul progresului național și întrețineau viu sentimentul național, făcând spargeri de geamuri. Ca exemplu demn de urmat societăților studențești de azi se poate pune istorica „România Jună”, care

Studenții Maniu și Vaida la Cluj în timpul Procesului Memorandului

printre alți ilustrii președinți, a avut președinte și pe dl. Vaida-Voevod.

Dacă atunci studenții erau maltratați și închiși, suferau pentru o cauză onorabilă și aveau simpatia lumii întregi, iar nu pentru devastări de temple, care provoacă oprobiul lumii civilizate.

Lupta dusă cu mijloace onorabile imprimă un caracter de o plastică sobrietate atrăgătoare luptătorului și orice decepții ori jigniri ar avea să sufere, totdeauna are de partea sa o supremă recunoștință, iubirea adevărată a aceluia, pentru cari a luptat.

Dr. Emil Pop.

Astăzi Alexandru Vada împlinește 60 de ani. Pe prietenul așa de sincer și de devotat al tineretului eu nu-l pot vedea... așa de bătrân. Vaida e mai tânăr ca atâția alții... tineri.

Stăpânit de amintirile trecute îi urez cu dragostea, cu care ne-am revăzut în vara anului 1919, să rămână încă multă vreme în mijlocul neamului său viguros premergător de generații, așa cum m'am deprins a-l cunoaște și a-l iubi.

VOICU NIȚESCU.

Entuziasta sărbătorire a d-lui Alexandru Vaida-Voevod

60 de ani . . .

de luptă fără odihnă
de aspre încercări
de nestrămutată dragoste față de neam
și de neîncetat efort pentru ridicarea țărânimii.

Discursul omagial al d-lui Iuliu Maniu.

Cuvântările I. P. Sf. S. Episcopul
Iuliu Hossu și Dr. Emil Hațieganu.

Răspunsul emoționant al d-lui Vaida Voevod.

Cluj, 27. Februarie. Intr'un oarecare fel, cei 60 de ani ai d-lui Vaida Voevod au fost decada de decada . . . o romanță pentru mai târziu. A luptat în permanență pentru idealuri cari ochiului profan i-se aflau încă ascunse în ceața viitorului. Așa îl știu toți aceia cari au trăit în preajma d-sale, mereu cu arma la picior, furtună gata să izbucnească.

Și oare nu furtunile sunt acele misterioase semne ale destinului, cari prevestesc vremile senine?

Fiind mereu cu un deceniu înaintea contemporanilor săi, în ceace privește concepția sa asupra vieții politice și constituționale, a fost firesc ca de multe ori să nu fie pe deplin înțeles de către contemporani. Atunci își desfășura sufletul lui toate acele resurse de entuziasm prin cari anima masele la luptă, trezindu-le la conștiința națională și solidarizându-le la un comun efort pentru revendicarea drepturilor naționale.

Personalitatea acestui luptător de rasă a fost suficient de analizată, pentru ca noile omagii să nu se ceară tăcute. Darea de seamă de mai jos sintetizează mai plastic decât oricare altă analiză, viața d-lui Vaida Voevod.

Se rezumă în ea dragostea unui neam întreg și dacă viața nu e totdeauna dragoste; -- dragostea e viață.

Ieri la orele 12 o delegațiune numeroasă de foști miniștri, parlamentari, membri ei partidului și chemăriști, s'au prezentat la locuința d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod sub conducerea d-lui Iuliu Maniu pentru a-i prezenta felicitări.

Printre membrii acestei delegații am remarcat pe d-nii:

Iuliu Maniu, Episcopul Iuliu Hossu, Cassiu Maniu, Emil Hațiegan, Valentin Poruțiu, Sever Dan, Părintele I. Agărbiceanu. Dr. Marius Sturza, Dr. Iuliu Moldovan, Petre Poruțiu, Al. Borza, Dna Oly Deleu, Dna Mihail Șerban, Dna Val. Poruțiu, Adam Popa, Sabin Muresan, Nemeș Simion, Dr. Liviu Pop, Dr. Teofil Dragomir, insp. Traian German, Joe Gherman, Păr. I. Curea, Păr. Ramonțianu, V. Ciurdariu, Zaharia Boila, Adrian Oțoiu, N. Birtolou, Flaviu Laurențiu, I.

Tolciu, Mihail Serban, A. T. Mureșan Aurel Buteanu, Teofil Bugnariu, P. Pavel, Liviu Hulea, Gheorghe Giurgiu, Nicolae Buta, Victor Jinga, Zaharie Pop, I. Gociman, Traian Nașcu, Moldovan Victor, Ilarie Banciu, prof. Zaharie Gherman, A. Merza, Ionel Pop, Petre Bortș, Emil Pop, Păr. Handrea, R. Tuffli, Hariton Moldovan, Paul Boila, Col. Stoica, Tiberiu Orosfăian, Coriolan Orosfăian, insp. Tarția, I. Martalogu. etc. etc.

In salonul tixit de lume d. Iuliu Maniu, rostește cel dintâiu, următoru discurs plin de avânt și simțire.

Discursul dlui Iuliu Maniu

Iubite Alexandre!

Cei ce te cunosc și te știu în plină vigoare trupeză și sufletească și eu temperamentul viu care îl pui în fiecare acțiune, se vor mira că azi îți serbătorim 60 de ani ai vieții tale; se vor întreba, cum, Vaida Alexandru e de 60 de ani? Alții cari cunosc prodigioasa ta activitate și numeroasele peripeții prin cari ai trecut în cursul vieții tale sbuciumate, se vor mira și se vor mira, cum, Vaida Alexandru numai de 60 de ani?

Intr'adevăr ni se pare tuturor un timp foarte lung de atunci, de când ca tânăr student universitar, abea de 20 de ani, erai centrul mișcărilor studențești în jurul acțiunii memorandiste, până ce ai fost prezidentul primului consiliu de ministri a întregii României Mari; de atunci de când ai fost scos din adunarea studenților maghiari din Budapesta și pe urmă din parlamentul din Budapesta, pentru că nu ai putut tolera fără cuvânt de protestare minciuna că Ardealul și Banatul nu este românesc, până la ziua când ai fost scos din parlamentul din București, fiindcă nu puteai suferi parodia ridicolă din acele zile; de atunci când perindai dela Sighetul Marmăției până la Orșova, toate colțurile Ardealului și Banatului, pentru a destepa conștiința națională a poporului românesc, până atunci, când pătrundeai dela Chișinău până la Timișoara toate ținuturile României Mari, pentru a trezi la conștiință cetățenească un întreg neam, de atunci, când ca om tânăr plecat la ordinul doctorului Ion Rațiu te-ai ajuns în saloanele din București grele umiliri, fiindcă propagai principiul că politica de partid n'are ce căuta pe terenul luptelor naționale și până când ai mers la rugarea noastră și la porunca Regelui tuturor Românilor, la Paris, unde în saloanele conferinței de pace ai afirmat dreptul națiunii de a se uni într'un singur stat al întregului popor românesc și de atunci de când ai citit în parlamentul

din Budapesta declarația de rupere a Ardealului și Banatului dela Ungaria, până când ai publicat acum câteva luni mișcătoarea declarație de a nu lua parte la un simulacru umilitor de alegeri parlamentare, în propria noastră țară -- câte frământări n'au muncit creierul tău, câte dururi n'au sfâșiat inima ta și câte peripeții n'a petrecut ființa ta, toate pentru un singur gând: binele obștesc și mărirea națiunii.

Când ni le reamintim toate acestea, ne cuprinde o uimire cum au suportat nervii tăi și fizicul tău această trudă și nesfârșite chinuri. A trebuit să fii răurit din lutul ardelenesc depe Someș și din granitul Carpaților cari suportă dintii vremii și vijeliia furtunilor.

Dar și mai mult ne cuprinde mirarea, cum tu animatorul maselor, omul multimii ai știut să pătrunzi în culisele și tainele diplomației și tu care știai transpune fibrele pasionate ale sufletului tău în sufletul maselor pentru a preface gândul tău în voința lor, ai știut să pătrunzi prin labirintul diplomației pentru a afirma în orice împrejurare drepturile națiunii noastre. Cunoscându-te, explicația am găsit-o: picioarele tale pe care se vedea încă praful bulgărilor dela Olpret, n'au alunecat pe parchetele lustruite ale palatelor imperiale, nici nu s-au împiedicat în covoarele lor de mătase pentru a-ți apleca spinarea. Iar de altă parte clocotul glasului multimii, fie că te glorifica, fie că te contrazicea, nu-ți clătina voința nici nu-ți împiedica limpezimea minții. Mergeai pe calea ta pe care ți-o porunceau glasul sănului și rațiunea omului vremurilor de azi. (Aplauze îndelungate.)

Acest glas al sângelui și această rațiune cristalizată prin experiență și știință, te-au ajutat ca în opoziție să zeci pretutindeni dorința nerăfăntă a multimii, iar fiind la guvern, în una din cele mai grele epoci a vieții noastre de stat:

să scoți Țara Românească, din peni-

bila criză care o bântuia din caiza ultimului pe care în 1919 i-se adresa statului român de însași aliații săi,

să întemeiez pirntr'o acțiune comună la conferința de pace Mica Antantă, înființată pe urmă prin contracte internaționale, cari fac azi o parte prețioasă a întregii politici internaționale.

să realizezzi recunoașterea din partea marilor puteri a Basarabiei, ca parte întregitoare și nedespărțite a Țării Românești și

să începi tratative -- surzând succese -- cu statul vecin Rusia, în scopul unei normale vecinătății, ceace sigur ar fi reușit dacă nu te-ar fi atacat în spate oameni, cari erau mulți la noi și atunci, cum sunt și azi, căroră le este mai frică de prestigiul câștigat prin talent și muncă al unui om decât de nenorocirea care ar putea ajunge neamul nostru.

Dacă iubita prietenie, după toate aceste frământări și suferinți nu pot vedea încă în țara Românească un pământ imbelșugat în care curg râurile cu lapte și miere cum ar putea fi, dacă țara Românească nu este un loc în care să se fi înfăptuit încă porunca dumnezeiască „pe pământ pace și între oameni bunăvoire”, cum ar trebui să fie și dacă vezi provinciile unite cu patria mamă, cari toate au adus atâta jertfă altruistă, atâta insuflețire și lepădare de sine, chinuite de grave frământări și dacă simți urmele dureroase ale unei lipse de recunoștință, să nu te supere căci nu-i de vină nici patria și nici România Mare, pentru care atât de mult ai muncit.

O mamă cât de bună ar fi ea, alungată dela vatră nu poate să îngrijească nici de creșterea și nici de hrănirea dreaptă a copilașilor săi și zădarnică este porunca părintelui dată argașilor, căci slugile slugi rămân. Tot așa dacă o națiune este scoasă din dreptul său, de a-și chivernisi casa sa, neingrijită va fi ea, casa ei și toți copiii ei. În zadar va da Coroana cele mai severe porunci și în zadar va arăta cea mai mare bunăvoință față de provincii, precum M. S. Regele nostru a făcut-o și în ultimul timp de atâtea ori, zădarnic este dacă acei cari îl inconjoară n'au nici simț de dreptate, nici dragostea adevărată față de supușii lui.

Să nu fii îngrijorat. Razele energiei naționale, cari trecând prin prisma suferințelor nu s'au rupt ci s'au întărit, vor scoate națiunea din lăncezeala în care a ajuns și vor face ca ea să se manifeste cu tărie, cu dreptate și cu noblețe.

Cred că această zi, în care serbăm a 60-lea aniversare a zilei de naștere a

ta, este încă una din acelea când goar-nele luptelor trebuie să tacă și valorile pasiunilor politice se pot liniști, ca să ne dea o clipă de odihnă în care toată suflarea românească, de pe întreg pământul românesc, să-ți poată mulțumi pentru tot ce ai făcut pentru binele obștei românești, dar mai ales să-i mulțumim atotputernicului Dzeu că ni te-a dăruit și să-l rugăm să-ți dea viață lungă, în plină putință de a lupta și mai departe.

Iubite Alexandre, să trăești. (Urale și aplauze).

Domnul Iuliu Maniu după aceste cuvinte, reproduse de noi în rezumat, s'a adresat astfel doamnei Vaida:

Mult stimată doamnă Vaida, Vă rog să nu supere modestia Dv. dacă în aceste momente mișcătoare pentru noi, ne adresăm și către Dv. cu câteva cuvinte pentru a Vă mulțumi din tot sufletul pentru tot sprijinul și ajutorul sufletesc ce ați dat ca bună soție bunului nostru prietin, Alexandru Vaida-Voevod, pentru a putea face ceace a făcut pentru partidul nostru și poporul românesc.

Dv. d-nă Vaida, V'ați pus toată viața în serviciul ideilor și nizuințelor soțului Dv. Nu V'ați desfătat, cum ați fi putut face, în plăcerile unei vieți luxoase, ci ați stat pază la căminul familiar. Nu V'ați împodobit cu pietrele scumpe ce ați moștenit dela bunicele Dv. ci ați făcut ca străbunele noastre mamele române, cari își găseau cea mai frumoasă podoabă în copii lor și trofeele pe cari le aduceau bărbații lor din luptele vieții publice.

Ați stat ani dearândul singură acasă, nici cu gândul nu știți unde să-l căutați pe soțul Dv. purtat în toate colțurile lumii de vânturile cari bântuiau crunt un neam întreg. Stătea-ți singură bolnavă în pat, că ci soțul Dv. trebuia să stea veghe la patul unui mai mare bolnav, al poporului românesc. Și trebuia să legănați și să mângăiați singură copilașii Dv. numeroși, pentru că bărbatul Dv. trebuia să aline durerile milioanele de fii ai întregului neam românesc.

Drept răsplătă pentru acestea, nu putem să vă dăm altceva stimată Doamnă, decât să cuprindem în rugăciunile noastre numele Dv. alături de al lui Alexandru, implorând dela acela atotputernic să vă dăruiască ambilor viață lungă, fericită și să vă răsplătească pentru binele ce ați făcut, prin fericirea copiilor Dv. și mândria poporului românesc. (Aplauze frenetice).

Cuvântarea I. P. S. S. Episcopul Hossu

Biserica care s'a identificat totdeauna cu luptele duse de fruntașii politici pentru unitatea națională, este azi fericită să aducă omagiul ei celui mai vajuic luptător pe care l-a dat Ardealul.

Sunt fericit azi aducându-mi aminte de zilele mele de luminoasă frământare cari s'au încrucișat totdeauna cu ale tale, luptătorule pentru neam și țară.

Amintirea cărărilor și a drumului făcut împreună în vremea pajurci imperiale, mă vor însoți totdeauna. Cuvintele tale de îmbărbătare pe cari mi-le-ai ad-

resat atunci când eram ridicat la scaunul de Eparhie nu lei voi uita niciodată. Sunt fericit că te văd după o luptă atât de sbuciumată și după atâtea zile grele într'o perfectă vigoare de trup și de suflet.

Sentimentele mele de dragoste și de recunoștință, mă fac să rog pe bunul Dzeu ca să te păstreze încă multă vreme în deplinătatea puterilor atât de folositoare neamului românesc.

Imbelșugate să se reverse asupra ta darurile Domnului și să-ți vezi îndeplinite toate gândurile tale.

Toate organizațiile partidului Național-țărănesc au trimis telegrame omagiale D-lui Vaida.

Deasemenea au sosit telegrame de felicitare dela marcante personalități politice și științifice, din țară și străinătate.

Discursul Dlui Dr. Emil Hațieganu

N'a fost o manifestație, n'a fost o mișcare națională românească, la care să nu fi participat, totdeauna în șirul luptătorilor și în rândul întâi, necunoscând nici o piedică, jertfind totdeauna dar niciodată profitând pe urma luptelor. Astfel încât luptele neamului nostru de dincoace de Carpați sunt nedespărțite de numele lui Alex. Vaida Voevod.

Ager, aprig, mândru și modest, conducător fără severitate, îngăduitor cu alții și sever cu sine, faptele Tale totdeauna au fost pilde pentru alții și astfel ai devenit cel mai vrednic.

În numele organizației județului și orașului Cluj — din incredințarea colegilor, mie mi-a revenit cinstea — să-ți talmăcesc cele mai calduorase și aduce simțite felicitări cu ocaziunea acestei aniversări, la care asistăm cu toții, înecunjurându-ți persoana cu cea mai sinceră dragooste, cu adâncă stimă.

Știm și Te cunoaștem, că nu iești omul, care să-ți placă sărbătoririle, Te rugăm deci să ne ierți.

În luptele din trecut — disprețuind privilegiul unui trai bun, care i-ți sta la îndemână, împins de sufletul Tău mare, ai trecut de partea oropsiților și Te-ai pus în fruntea acelor, cari obișnuți și oprimați constituiau eterna revoltă a neamului nostru, și omenirii — Contra tiraniei și violenței, dintre vredniciei luptători, pe care istoria se pregătește să-i cinstească prin paginile ei nepieritoare.

Adăpostind generas și învățând să cinstească memoria luptătorilor dispuși, sub oblăduirea Ta înțeleaptă, îngăduitoare și părintească crește azi o nouă generație, ființe sufletești, cari sub comanda Ta vor trebui să lupte mai departe, tot în spiritul Tău generos, și urmând pilda vieții Tale, practicarea virtuților cetățenești, totdeauna în slujba și serviciul neamului.

Clădirea măreață — la care zi de zi ai pus câte-o petricică, necunoscând ce este oboseala, și disprețuind tihna, arată, că nu ai jertfit o viață inxadră.

Munca ta nu poate fi tăgăduită; strădania ta de mucenic doar strălucește în văzul tuturor.

De aceia neamul românesc i-ți aduce prin graiul nostru modest — prinusul său de vecinică recunoștință. Nu ți-s-a sfârșit însă truda iubite dle Președinte; Tău și noi avem nevoie de luminile Tale, de bogata Ta experiență politică, de iscusința Ta în conducerea treburilor politice.

Ne înșurim în jurul Vostru — doi sunteți, Maniu și Vaida — nedespărțiți, ca sufletul de trupurile noastre, puneți-Vă în fruntea noastră, noi Vă urmăm gata de luptă pentru binele țării și strălucirea tronului.

Iubite Dle Președinte Vaida, Dzeu să-ți dea sănătate deplină, împreună și scumpei Tale familii, ca în plină vigoare să ne poți conduce încă mulți ani. Trăiască Alex. Vaida-Voevod, Trăiască Partidul Național-Țărănesc.

Răspunsul Dlui Dr. Al. Vaida-Voevod

O impresionantă confesiune a fruntașului politic ale cărui lupte au evidențiat întodeauna calitățile lui și defectele adversarilor

Vă mărturisesc sunt foarte impresionat, pentru că în decursul expunerilor din discursurile dvoastră, au înviat înaintea ochilor mei atâtea amintiri, decât năpădirea lor mă consternea oarecum dându-mi impresiunea că mă află într-una din acele confesiuni, cari se fac sub patrafir.

Și poate că este chiar momentul să îndeplinesc o astfel de spovedanie și să-mi aduc aminte de aceia cari au dispărut dintre noi, de luptătorii, cari au format și ei una din acele zale, cari leagă totdeauna tereutul de viitor.

Îmi amintesc cu recunoștință de bunicii meu Bobățel și de tatăl meu, cari nu uitau nici odată să-mi repete, că dacă Dzeu mi-a dat părinți buni și puțința de a învăța, datoria mea era de a presta de zece ori mai mult decât un băiat sărac.

Îmi amintesc de Barițiu, de Mureșenii din Brașov, de Iacob și Aurel Mureșanu, de Babes, Mocsonesi și de acea figură de bronz, acel caracter dărz care a fost doctorul Ioan Rațiu. De aceia din generația noastră iubite Iuliu, în special de acel morman de jar și de acel temperament vulcanic, în care cu toții recunoaștem marele suflet al lui Aurel Popoviciu, care pune în luptă calități geniale și pe lângă o apercipiune fulgerătoare și o forță sugestivă, bazate pe argumente irezistibile. De marii bărbați ai României, Maiorescu, Nicu Filipescu, Petre Carp, Tache Ionescu și alții, pentru că contactul cu cei de dincolo a fost o bună școală pentru generația noastră.

Dați-mi voie ca să-mi achit cu această ocazie tributul de recunoștință față de seumpa mea soție, pentru că oicrât ar fi de grele luptele pe front, când știi că acasă căsnicia este păzită cu credință, când știi că de averea ta se îngrijește cineva mai bine decât tine, iar copiii îți sunt grijiți cu înțelepciune, lupta este mult mai ușoară. (Aplauze îndelungate.)

Eu dlor și fraților am prestat ceea ce am putut. Nu-mi revendic nimic, pentru că întrebându-se omul de mobilul care-i determină acțiunile, niciodată nu poate fi sigur de motorul adevărat al acțiunii sale.

Anticii credeau în puterea neînfrântă a fatalității. Biserica propaga autodeterminarea insului.

Cred că nu comit un păcat prea mare și mi-se va ierta când recunosc că ne naștem cu sămburele individualității sădit în noi de Dzeu și că acea individualitate inițială determină soarta noastră. Voința noastră este condusă de resorturi ascunse, cari ne dictează și ne îndreaptă irezistibil spre o anume acțiune.

OMAGIU PENTRU D. IULIU MANIU

Nu ai fi putut lupta în această viață fără pilda memorandiștilor și fără îmbărbătarea continuă a contemporanilor. Dați-mi voie ca după soția mea să primesc prinusul meu de recunoștință acela cu care sunt cel mai strâns legat, și cu care am trăit în cea mai perfectă armonie, cu toate că suntem de temperament atât de diferite, acela cu care am trăit nedespărțit 40 de ani. Soarta mea este legată de a lui până la moarte. Să-i mulțumesc fratelui Maniu (aplauze) pen-

tru prietenia lui sinceră, pe care mi-a dovedit-o în luptele purtate timp de decenii, precum și pentru sinceritatea și sprijinul moral pe care l-a dat totdeauna. (Aplauze entuziaste).

În definitiv ce am fost noi în această viață? Precum Dzeu l-a făcut pe Adam din lut, — acel lut din Someș, despre care amintea d. Maniu ea fiind parte constitutivă a mea, — cu toții nu suntem altceva decât creaturi frământate de mâna aceluiași Dzeu, din lut de Someș, Sălaj, Banat, Regat sau Basarabia.

SPRE PACEA UNIVERSALĂ

Noi am avut fericirea de a fi în crâmpieul de timp pe care îl avem sub ochi, expresiunea fidelă a firei ardelenesti. În ultima vreme se vorbește cu insistență despre pacea eternă, între rase. Pentru ajungerea acestui scop, e nevoie încă de eliminarea acelor însușiri și reziduuri de animalitate cari mai subsistă în om. Deaceia pacea aceasta nu se va putea câștiga ca un bun comun al omenirii decât prin etape.

Fiecare neam pe calea progresului va trebui ca să înstăpânească aceste principii mai întâiu în patria lui îngustă.

Noi ardelenii trebuie să grijim ca poporul ardelen să nu decadă. El trebuie să aducă un aport de noi forțe în viața nației deschizându-se larg calea contribuției ardelenilor, bănățenilor și celorlalte regiuni, pentru realizarea fericirii și a progresului. (Aplauze.)

În ce privește imortalitatea, în realitate nu rămâne după om decât vreo două trei șire, într'un manual de istorie mai mult sau mai puțin tendențios scrise de un istoric tot atât de obiectiv ca și scrisul. Cine luptă pentru imortalitate, nu este luptător. Adevăratul luptător este asemenea unui vas de lut la care se adapă generații întregi, dar care la urmă se sparge. În semn de pioșenie, e legat cu sârmă, păstrat o oarecare vreme până când praf se alege de el și se întoarce în pământ, căci pământ am fost și în pământ ne vom întoarce.

Duhul este acela care contribuie și trebuie să contribuie, la parlamentul progres. Așa privește eu lucrurile sub raportul vanității individuale, pentru că d. Iuliu Maniu a relevat și partea de nerecunoștință care revine oamenilor din viața publică. Elasticitatea mea sufletească m'a ferit ca să mai am de suferit și din cauza atacurilor, bârfelilor și calomniilor. Datorită acestei elasticități, am suportat neajunsurile vieții publice cu seninătate.

INSUȘIRILE POPORULUI ROMÂN

Datorese încă un cuvânt de recunoștință, admirabilului popor românesc. Din prima mea copilărie camarazii mei de joc erau copiii satului, iar mai târziu entreerând întreg Ardealul de la Orșova până în Maramureș, am cunoscut acest popor atât de bine încât oridecâteori, aveam o decepție cu intelectualii, îmi recăștigam vigoarea sufletească gândindu-mă la mulțimea credincioasă și perseverentă. Ea mi-a redat totdeauna încrederea în menirea neamului.

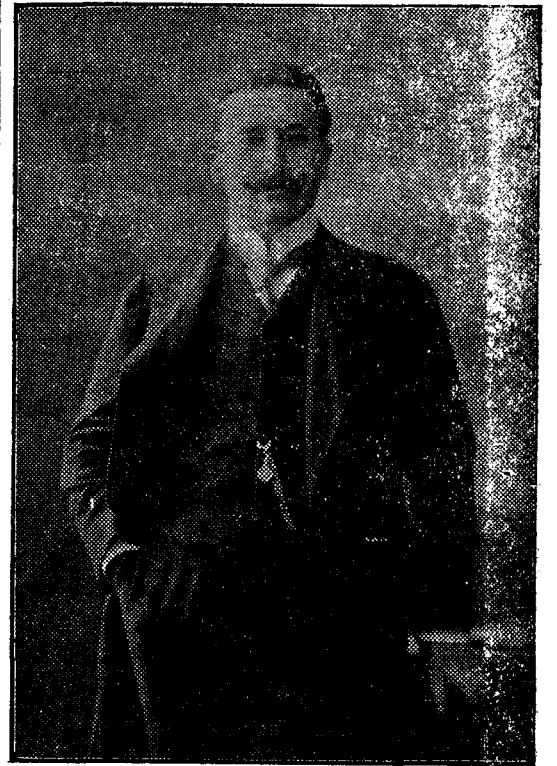
Noi, intelectualii acestui popor am

fi cu toții niște nemernici dacă nu am încerca ridicarea țărânimii la acea treaptă între națiuni la care merită.

Am văzut țărani din multe țări, dar calitățile țaranului român constituie un giuvaer care este cea mai puternică garanție a unei reale putinți de contribuție la evoluția progresului și a civilizației. Acestor milioane de eroi necunoscuți ai muncii am ținut azi să le aduc prinusul meu de gratitudine. Obârșia mea din Someș unde și azi sunt o seamă de țărani din familia Vaida, dovedește mai mult ca orice că schimbată fiindu-mi haina și portul, sufletul meu se află mai aproape de ei decât de aceia cari tocesc parchetele saloanelor.

...ȘI UN PROTEST

Dați-mi voie să fac cu această ocazie și un protest. Pentru că altfel ar însemna că fac un act de tradare față de firea mea adevărată. Să protestez de fi avansat între geronții cari vor fi pensionari. Mă atinge neplăcut când se vine cu activitatea mea de dinainte de războiu, cu acele lupte de culise pentru distrugerea stărilor vechi, cu acea frământare de îndârjită defensivă împotriva atacurilor zilnice. Făceam pe vremea aceea mai mult o luptă negativă.

DI. AL. VAIDA-VOEVOD la 37 ani

În România Mare am lucrat pentru o luptă constructivă, pentru dărâmarea de obstacole grele, împotriva unor metode și apucături haiducești, față în față cu o iersponsabilă oligarhie polișianistă, pentru ca masele largi ale poporului să poată intra sub stăpânirea unui constituționalism nefalsificat. Această operă devine pozitivă prin faptul că obiectival de atins a fost și este înlăturarea unui rău. (Aplauze.)

Să-mi dați voie ca să continui această luptă pentru întronarea constituționalismului. Să reprezint pe adevăratul tineret, acel pe vremea druului Ioan Rațiu, cu sufletul lui viu de atunci. Eu nu sunt nici chemărist, nici acționist, nici cu flamura verde, nici cu cea galbenă, eu reprezint tineretul de azi fără nici o culoare, decât cu

(Urmare în pagina 12).

Răspunsul D-lui Dr. Alexandru Vaida-Voevod

tricolorul partidului național-tărănesc. (Aplauze îndelungate.)

Tăria neamului nostru a stat totdeauna în disciplină fermă și în credință. Ca să se poată ajunge la scopul dorit de întreaga națiune, Ardealul trebuie să-și aibă și el aportul lui. Să stăm pe bazele pragmatice fixate de către congresele partidului nostru. (Aplauze.)

Să-mi dați voie ca cu această ocazie să fac un nou apel călduros către iubitul nostru șef, care deși pentru moment nu este prezident, este recunoscut totuși de șef, ca împrumutându-ne sfatul și experiența sa, să putem merge înainte pe calea pe care ne-a condus el, până când voința și încrederea națiunii, precum și apelul M. Sale, îl vor chema din nou în fruntea

noastră ca să ne conducă pe calea gloriei și a succesului. (Aplauze frenetice.)

Vă mulțumesc încă odată pentru dragostea și bunăvoința pe care mi-ați arătat-o, și vă rog să fiți asigurați că dacă până la 60 de ani, nu mi-s-a schimbat firea, ea va rămâne la fel și de azi înainte. Voi continua deci să lupt și vă rog să-mi avansați încrederea dvoastră în sensul acțiunii tinerești despre care v'am vorbit. Eu nu mă las trimis la pensie. Am la picioare plumbul gliei dela Someș care mă face să stau mereu în picioare.

Permiteți-mi deci ca să rămân în picioare, luptând și pe mai departe cu aceeași răvnă ca și în trecut. (Aplauze entuziaste și îndelungate.)

După terminarea recepției, lumea a trecut la bufet. D. Vaida s'a întreținut amabil cu toți cei prezenți. D. Maniu a fost obiectivul atenției generale. Ziaristii l-au asaltat cu întrebări, iar d-sa surzător ca întotdeauna le-a povestit amintiri din trecut.

La orele 1 recepția s'a terminat. Prin

acest fapt, serbările organizate de către întreaga națiune română în onoarea dlui Vaida au fost inaugurate într-o atmosferă de unanimă simpatie pentru luptătorul naționalist. O dovedesc aceasta, telegramele de felicitare sosite atât din țară cât și din străinătate.

Reproducem aici câteva din aceste telegrame:

Voinicului apărător al minoritarilor, marelui fiu al României urări călduroase ABATELE ZAVORAL

Reținuți de lupta parlamentară care ne împiedecă a fi de fața la srbătorirea marelui nostru prieten, exponentul rezistenței neamului său în vremuri de grea cumpănă, îi urăm viață lungă ca să-și servească țara cu dragoste și desin eresare, care este un exemplu și îndemn până la biruința din urmă.

In numele grupului parlamentar
Național Tărănesc
ION MIHALACHE

Cu prilejul împlinirii a 60 de ani, exprim profunda mea simpatie și admirație vajnicului luptător pentru cauza națională a românilor Ardeleni, sufletului distins și prietenos bărbatului politic cu vederi largi ale României întregite și îi urez încă mult și fericiti ani.

Dr. N. LUPU

Prevederea unității naționale

— O amintire —

Era la Karlsbad în luna Iulie 1914. Arhiducele Franz Ferdinand, viitorul împărat al Monarhiei, pe care argumentele dlui Vaida-Voevod l'au convins pentru îndreptarea situației minorităților, sucombise în împrejurări atât de tragice. Austria-Ungaria se pregătea să trimească Ultimatul Serbiei.

Părinți m'au dus și pe mine la medicul curant să ne luăm rămas bun. La etajul din Haus Zavoiski era scris pe ușă: Dr. A. Vaida-Voevod, medic; am intrat.

După terminarea vizitelor medicale, s'a încins ca de obicei o discuție politică, din care redau cuvintele dlui Vaida-Voevod care mi s'au imprimat adânc în inimă, „Toată situația actuală se va sfârși prin izbucnirea unui război, din care Austria-Ungaria și Germania vor fi înfrânte. Noi Români vom eși unli cu țara. Războiul a scurtat drumul lung pe care îl așteptam și l'am pregătit noi”.
Și aceste cuvinte mi'au însoțit cei 4¹/₂ ani de cătanie în haiue streine.

V. V. TILEA.

Omagiu D-lui Dr. Alexandru Vaida-Voevod

Generația noastră tinerească supranumită și „a tranșeelor” trăește, în momentele de față, cele mai importante dar și cele mai grele clipe ale vieții sale. Criza mondială se întinde tot mai mult, ca o adevărată plagă și nici cei mai străluciți bărbați de stat din alte țări nu par a cunoaște leacul salvator, care să scoată omenirea din acest greu impas.

Țara noastră, suferă și ea de pe urma acestui fenomen mondial. Inșă, la noi situația se agravează și mai mult prin faptul, că la conducerea țării avem instalat un regim și un guvern complex incapabil, care nu numai că s'a dovedit

a fi strein de problemele la ordinea zilei, dar mai e și un neimpăcat dușman al poporului, pe care are pretenția de a-l conduce. În special a dovedit acest regim și guvernul său, o neastâmpărată dușmănie față de provinciile unite.

Să nu ne mirăm deci, dacă neîncrederea generală ca un fenomen mondial, se mai sporește și cu ura ce o nutrește poporul față de acest regim nefast și abuziv, socotit fructul unei lovituri de stat, care s'a menținut și se menține numai prin violență, abuzuri și călcări de lege.

În această situație grea este foarte natural, dacă instinctul de conservare al

neamului, mai ales acel din Ardeal, caută să se reculegă și să se regăsească, în special însă să-și regăsească vechea sa orientare, prin găsirea adevăraților lui conducători. Un considerent logic mai dictează, ca în asemenea clipe, să-și găsească pe acci oameni, pe cari i-a avut și în trecut întotdeauna alături.

Nimeni nu contestă, că trăim epoca unui adevărat eroism. Ori, în vremuri de eroism, apar eroi! Aceștia nu pot fi găsiți altfel decât voiajând prin întreaga istorie a neamului românesc, începând cu întemeietorul acestuia, cu Decebal, și continuând cu marile figuri și eroi ai neamului, ajungând până în epoca contemporană. Astfel neamul românesc a ajuns azi ca să-i treacă din nou în revistă pe toți aceia, cari au înscris o pagină de glorie în istoria sa și cari s'au sacrificat pentru el. Și trecând astfel pe dinaintea noastră șirul de eroi: Ioan Corvin de Huniade, Horia, Cloșca, Crișan, Avram Iancu, Axente Sever și ceilalți „Tribuni ai poporului” Ardelan, pe Bărnăușiu și pe toți campionii „Mișcării” dela Blaj, Sibiu, Brașov sau de aiurea din Transilvania, nu se poate ca în această frescă ilustră să nu sfârșim cu cea mai remarcabilă figură de erou contemporan, a lui Dr. Alexandru Vaida-Voevod.

Acești eroi, fie că au jucat un rol politic, fie militar, fie literar în luptele seculare ale neamului nostru, au desăvârșit un principiu:

„Existența unui popor nu se discută, ci să afirmă!”

Se afirmă prin jertile de oameni, de sânge și prin luptele pentru existență, independență și libertate.

Cine alțineva a fost acela, care a avut darul hărăzit de Dumnezeu să facă tot o asemenea afirmare categorică despre „existența poporului românesc din Transilvania”, cine a fost acela care, după o luptă de aproape cinci decenii, suferind toate urgiile imaginabile, amenințarea cu suprimarea și jertfindu-și toată viața pentru poporul său, ca un erou în mijlocul „tigrilor” sălbatici să strige cu glas tare, care să fie auzit de lumea întreagă: „că poporul român din Transilvania se desface de fosta Ungarie, că el

înțelege să dispună liber de soarta sa, neatârnat de nimeni și să-și aleagă singur forma constituțională sub care vrea să trăiască mai departe!” Cine?

Acetia a fost Dr. Alexandru Vaida-Voevod, prin glasul căruia s'a rechemat iarăș la viața nația românească din Ardeal, la o viață nouă, liberă, adevărată, pe care nu a putut-o suprima urgiile și cotropirile de o mie de ani, nici „legile” și „Julele de aur” ale Crailor unguri, nici „Patentele” și „Sancțiunile pragmatice” ale Împăraților Austriei, precum nici „Constituțiunile” Principilor unguri ai Transilvaniei.

Iată omul care, alături de șefii săi din trecut și prezent — Iuliu Maniu — a dus o viață întreagă plină de sbucium și eroism.

Trăim vremuri atât de grele încât ni se cer tuturor aște de eroism și mai presus de toate se cer eroi. Eroii cari să-și fi câștigat renumele prin faptele lor.

Ei sunt de față! O viață întreagă îi predestinează pentru cea mai mare slujba ce îi așteaptă, ca să ducă mai departe destinele acelei țări pe care ei au făurit-o, pentru a o păstra neștirbită și fericită de orice încercări.

Iată eroul, în persoana dlui Dr. Alexandru Vaida-Voevod, care împlinindu-și azi 60 ani de viață, încheie prima fază a luptelor sale pentru existența și neatârarea acestui neam. Noi cerem dela bunul Dumnezeu, ca să-i hărăzească încă mulți ani înainte spre a-și putea împlini mai departe misiunea sacră, de a duce lupta pentru adevărata consolidare și civilizare a țării. Iar noi, generația tânără, îi punem la dispoziție ființa noastră întreagă, sufletul nostru, și vrem să-l urmăm fără rezerve acolo, unde va găsi de cuviință să ne conducă.

Dar nu numai noi, acești tineri entuziaști o cerem aceasta, ci Țara întreagă exclamă: Trăiască Dr. Alexandru Vaida-Voevod! — care exclamație este totodată și o invitație la o luptă mai dâră și oricând.

27. II. 1932. Satu-Mare.

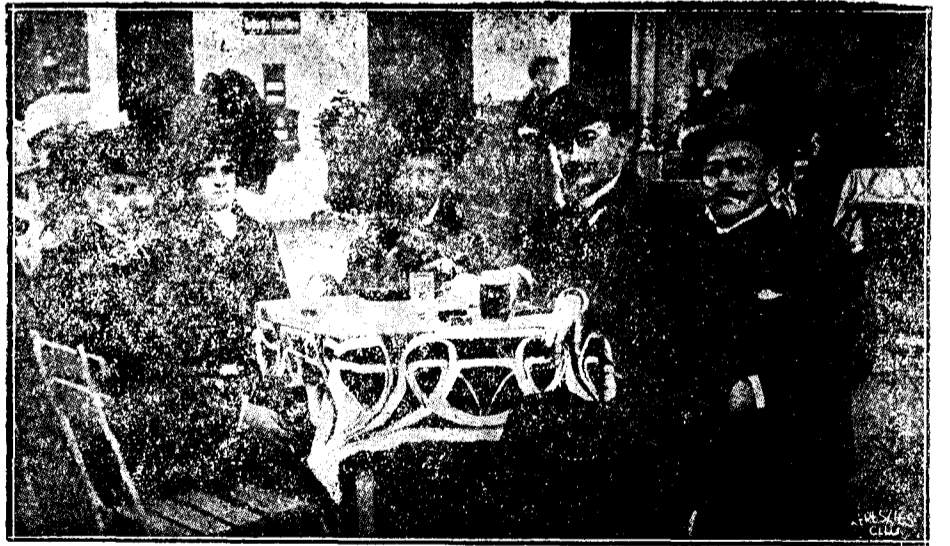
Dr. Lucian Briston, avocat
pres. org. „Chemarea”
Satu-Mare.

Mă asociez cu o vie simpatie la celebrarea celei de a 60-a aniversări a dlui dr. Alex. Vaida-Voevod. Clar vederea sa și cariera-i curajoasă merită să fie laudată de către toți aceia cari au sentimentul bine-lui public, căruia primul președinte de consiliu al României Noi i-s'a devotat atât de magnific.

Îl rog să găsească aci expresia inaltei mele stime și a omagiului meu de simpatie.

Credeți, vă rog, în sentimentele mele cele mai bune.

LOUIS BARTHOU fost președinte de consiliu.

Dr. Vaida-Voevod la Sângeorz în tovărășia lui Coșbuc și Caragiale.

Vaida are astăzi 60 de ani? Cine ar fi crezut?

Timpul fugar se scurge cu regularitatea fatalității. El preface pe tineri în bătrâni și transformă în istorie împrejurările, pe care le trăesc contemporanii. Rămân în urma noastră, din marea mulțime anonimă a oamenilor și faptelor, câteva figuri istorice, câteva acțiuni luminoase, care jalonează mersul omenirii spre viitor și spre progres. Chipul lui Vaida și activitatea lui sunt dintre

acestea. El a intrat de pe acum în cărțile, în care micii școlari învață numele oamenilor mari ai țării și se străduiesc să înțeleagă o istorie, la care puțini din ei vor contribui.

În acest al șazezecilea an al existenței sale, îi urez ca timp de ani îndelungați de astăzi înainte să-și poată pune încă puterile întregi în slujba acestei țări, care are atât de mare nevoie de oameni ca dânsul.

I. Lugoșianu.